Ananta Patwardhan & Atmaram Gosavi
Mahabharata (Adiparva) Chapter 31-35
महाभारत (आदिपर्व) अध्याय 31-35
Marathi
Handwritten on paper
1721 sakabda (219 years old)
41 folios
11.2"x 7"
Complete

॥श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वतीयेनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ श्रीरामसमर्थ॥
द्रोणाह्मणे कौरववरा॥ धृतराष्ट्रहोजनेश्वरा॥ विद्याहर्णजाळिकुमरा॥ नेम
नासीआणिजे॥ १॥ भीष्मबाल्हीकशारद्वत॥ वीदुरसर्वज्ञसोमदंत॥ व्यासदेव
ऋषीसहीत॥ सभास्थानीबैसावे॥ २॥ शिष्यालागीकेळेकुश॥ तेत्वांजाणीत
देविशेष॥ सार्थकहोतीयेमहेष॥ फळदेजैसासंपती॥ ३॥ संतोषोनीकुरून
पाळ॥ मंत्रीयासांगेउतावेळ॥ उत्तमअवलोकुनीस्थळ॥ रंगभुमीकानीमा
वी॥ ४॥ पुत्राचेनीजालेपणे॥ सर्वपूर्णतामानीजेमने॥ शक्तोहीचक्षुहीणे
ओंधअैसामानीजे॥ ५॥ वृक्षगुल्मेखेदुनीपरती॥ समसमानकरावीक्षी
ती॥ भुमीदेवीचिदीव्यशान्ती॥ बळीविधानेवीधोक्त॥ ६॥ सुमुहुर्तकरुनि
शांती॥ बहुतासीळ्मीकाराहाती॥ परीक्षागाररचावेक्षीती॥ ईंद्रभुवनासा
रिखे॥ ७॥ आनेकराजेराजयुवती॥ बैसावयास्थळेपुरती॥ श्रेष्टरुषीच्या

अतिदिर्घ पंक्ती ॥ उच्चासनी योजावें ॥८॥ आश्वगजरथाचे थाट ॥ फरे घेती घळघडाट ॥
साधनी फीरती वीरवाट ॥ ते सेवीस्तीर्ण योजावे ॥९॥ पीटावयादी दंडपा
णी ॥ कस्तुरीकाचंदनचुर्णी ॥ म्रतीकापसरावीजंगमी ॥ म्रदुमवाळझारीखी
॥१०॥ चीकसाधनी मध्यभागी ॥ उपरीकारहेगोपुरस्रंगी ॥ कनकोटकी रत्न
रंगी ॥ चित्रे विचित्र रेखावी ॥११॥ आज्ञा देता नरनायके ॥ सीळ्मीकाकारभी
तात्काळिके ॥ नीरोपिल्या हुनी आधीके ॥ परीक्षागार उभविले ॥१२॥ सुंदर १
पाषाणम्रतीकेवीणे ॥ निर्वाळीले रत्नसुवर्णे ॥ मुक्ताफळाचे चुर्णे ॥ संधीभागी
लिंपले ॥१३॥ सूर्यकांतसोमकांत ॥ स्फटीकसोपाने सुशोभीत ॥ हेमरंगी
सुचित्रीत ॥ पांचबंदभुमीके ॥१४॥ शांतकुंभस्तंभ पाटोळे ॥ उंथाळीबैसका
इंद्रनीळे ॥ दांडिया शोभती प्रवाळें ॥ कीळचापाटवज्राची ॥१५॥ स्तंभ
वष्टित कनकीवल्ली ॥ फळघोषमाणीकमुक्ताफळी ॥ तयावरी रेववं

पीलीतेजाळी ॥ शुकहंसादिमयुरे ॥ १६ ॥ उद्भव कनकाचीतुळवटे ॥ प्रकाश
झळकनी घोटे ॥ पद्मरागाची कपाटे ॥ कर करीतीआक्रोशे ॥ १७ ॥ पुष्पहा
र पेरोनहीरे ॥ गोमेद रत्नाची गोपुरे ॥ कनकदंड पताका चोरे ॥ विद्युत्प्रा
येसळकती ॥ १८ ॥ वीशाळ उपरीका चौफरी ॥ विचित्र घरीत्माकुमरी ॥ मंच
कजेल्हारे माझारी ॥ हे मरत्नीनीमीर्ले ॥ १९ ॥ दिव्यास्तरणे मृदुमवाळे ॥ चाद
वे सळकतीसुच्छा फळे ॥ टेकपीटेकीलेसुटाळ ॥ सुदर्शैं सूर्यपुटाचि ॥ २० ॥
सखीया सहीत राजागणी ॥ बेसका के आमंचकासनी ॥ कोंतीगाधा
रनंदीनी ॥ सुखवना यकापेत्ते घे ॥ २१ ॥ मेरुमाघासहजळीळे ॥ मीनळेदेवा
गणा चे पाळे ॥ तैसेउपरीकाग्रहमेळे ॥ नायकाचे शोभती ॥ २२ ॥ सभास्था
नीपुरुषपत्ति ॥ पउलिकरणसुपती ॥ आनेकवर्णआनेकपंक्तियाली ॥
कौतुकपाहा पालळे ॥ २३ ॥ प्रज्ञाचक्षुराजेश्वर ॥ कृपाबाह्लीकगंगाकुमर ॥

वयायेकासनी विदुर ॥ सभास्थानी शोभले ॥ २४ ॥ व्यास वैशंपायन शुक ॥ ज
यमुनी संजय नारदादीक ॥ आगस्त्य रुषी अनेक ॥ उचासनी मीरवले ॥ २५ ॥
तव कृष्ण पुरुष मेघवर्णी ॥ ब्रह्मसूत्र स्वेत वर्णी वेसनी ॥ श्वेत स्मश्रु केसु मनी ॥
श्वेत माळा शोभली ॥ २६ ॥ ऐसा द्रोणाचार्य तेथे ॥ सभे पातला पुत्रासहीत ॥
प्रयुस्थानी जन समस्त ॥ ळोटांगणी वंदीले ॥ २७ ॥ वस्त्राभरणे बहु सुवर्णे ॥ गोसह
स्त्र दक्षणा दाने ॥ पुजीला देउनी सन्माने ॥ सुखासनी बैसवीला ॥ २८ ॥ पाठीसी २
शीष्य वर्गाचे थाट ॥ राजकुमर वीर उद्भट ॥ ळोटा ... ळे जैसे महा ळोट ॥ समु
द्राचे यु ... गांती ॥ २९ ॥ बहु मोळां गुळी वाणे ॥ बद ... कृष्णा म्रेत माने ॥ परी
क्षा दाखवावया प्राप्ते ॥ विरोत्क्रा सस मस्ता ॥ ३० ॥ महा शक्तिचे कडकडाट ॥
तडकयें त्रेतड तडाट ॥ विर वाद्याचा बोभाट ॥ तेणे आकाश दुमदुमीले ॥ ३१ ॥
सकळा सुरवी चैक आरोळी ॥ बाहु पीटत्या उठ ती टाळी ॥ ते फणी काढुन वेटाळी ॥

शषजागाफुकाटे॥२२॥करोनीद्रोणाचार्यानमन॥केलेशास्त्राचेपुजन॥
रक्तपुष्पेरक्तचंदन॥वर्चुनीयांसमस्तें॥२३॥(करोनीद्रोणाचार्यानमन)आ
ज्ञाघेउनीआचार्यांची॥साधनादाविलीशस्त्राचि॥बापबापयाशब्दाची॥
वीरगर्जनामाजलें॥२४॥तुणिरआवळीलेपुष्ठी॥प्रचंडधनुश्यधरी
लेमुष्ठी॥सकळांदाउनीयांदृष्टी॥लक्षविधानीपाडिती॥२५॥येकी
शकुनीयांनयेन॥नेमीलेपाडितीविधान॥येकपाटमोप्याजांण॥
आचुकलक्षेभेदीती॥२६॥गदामुद्गलचेचक्र॥तोमरपाषकुहुडी
वज्र॥फरशापंचांयपट्टीशाडुधर॥आणीतीधारदशाग्री॥२७॥
खंडेपट्टेबाणसुरय॥कोतीकत्तारकतारीया॥भालेभरगाठीगु
तीया॥यमदंष्टाआलितीक्षण॥२८॥जेजेशास्त्रवीद्याजांण॥वहन
नीपुनतेचामान॥तेतेतोतेशास्त्रसाधन॥साधनाकरीसाटोप॥२९॥

रथफेरीकुंजरफेरी॥दावितीयुद्धाचीकुसरी॥येकवळंघोनीरहवरी॥र
थजुझारितळपती॥४०॥वोडपापउलाळुनदेख॥खड्गपाणीवीरअनेक॥
शस्त्रसाधनीकौतुक॥श्रेष्टपुढेंदावीती॥४१॥थरकसरकचवकवेग॥
पींगळाउठावनींव्यंग॥मागुलीउलंघणेमागें॥उड्डाळघेतीसत्वरू
॥४२॥येकदाउनमारणेयेका॥परभजनीमहाआवका॥दळसिंधुच्या
परतटाका॥तरोनजाणेयेकटी॥४३॥ळागेनैदेताघायआणी॥ये
केबहुसाळपाउणेरणी॥आनेकशस्त्राच्याभारणी॥चुकउजाणे ३
साधक॥४४॥विकटयेकांगीचेंजुंझ॥चीन्हभेदणेघालुनीपेज॥चरि
बोटटाळुनपेज॥वाटीवेचेसाधने॥४५॥शस्त्रनधरीतांहस्तकी॥वैरीशस्त्रे
मारितालवकी॥करलळेतोडोनीकौतुकी॥आगळीकदावणे॥४६॥शस्त्रा
सहीतमनगटें॥तोडोनीसांडवीसुभटें॥ऐसीवीद्यावीरश्रेष्ठें॥द्रोणा

चार्येदीधली ॥ ४७ ॥ ळाघवशौर्येस्वसेनापरमा ॥ स्तीरत्वदृढत्ववीरश्रीनीसी
मा ॥ साउनीसाजीरासंभ्रम ॥ जेवीकांआज्ञानवैराग्ये ॥ ४८ ॥ शौर्यतेजेधृति
दृक्षता ॥ जुसलांपरतेनामघेत्तां ॥ उदारईश्वरभावचित्त ॥ तोयेकउत्तमद्वे
त्रीयां ॥ ४९ ॥ कुबिलनीस्तेजआधैर्यआळस ॥ पळायनाघिआगळाकस ॥
कापर्यईश्वरीअविश्वास ॥ ताआधर्मक्षीतीजाणावा ॥ ५० ॥ आसोआने
कयुद्धाच्चिआंगे ॥ कुसरवरीत्वादाविलीवेगे ॥ तपणेकौतुकानंदभंगे ॥
सर्वजाळेजळचर ॥ ५१ ॥ सीगणीचापीझारसंधान ॥ उत्तरदीसेचेयुद्ध
दारूण ॥ कारकाटीयारवोचूपेप्राण ॥ लेगोपायुद्धजाणावें ॥ ५२ ॥ स
ळंबमाळेकोपरखडी ॥ गर्जलजुसलईउपाडी ॥ लआभीरयुद्धह्मो
टी ॥ क्षेत्रधर्मबोळीजे ॥ ५३ ॥ खेटककरवळीसतेज ॥ सुदसाधनीइ
षाळपैज ॥ तयानीधमाहोराष्ट्रजुंस ॥ खंडीताहीनखडे ॥ ५४ ॥ कटी

कटारेतडकहाती॥ उघडअंगीसुस्वरगती॥ तेकर्णाटकयुद्धम्हणती॥ रणपंडि
तनीधरि॥ ५५॥ आपादमस्तकवरीवोडणे॥ आडकरोनीपरातेमारणे॥ तेतैलं
गजाणने॥ अंधदेशबोलती॥ ५६॥ लोहचर्मीकवामकरी॥ सव्यजसीलतादुधरी॥
मरतानलोटपोसमरी॥ बाबरयुद्धयानावें॥ ५७॥ घटीकाअर्धचंद्राकार॥ ते
चीकरोनीहयार॥ दक्षणससुद्रीमरवर॥ काणफावेजुसती॥ ५८॥ गाकाय
नीयंत्रमार॥ सेटभेदीपाणीचार॥ वातगतीपळावसरें॥ फीरंगीयुद्धयाना
व॥ ५९॥ उगाकाष्टिकाभीडीमाळी॥ पाषाणेजुसणेकपीबळी॥ काव्ययु
द्धीअंगकवळी॥ मंत्रयुद्धयानावें॥ ६०॥ ऐसेअनेककळाचेभेद॥ कुमरीदा
विळेविनोद॥ परीसतीतवमहानाद॥ आलीआडुलदोघाचे॥ ६१॥ वीरश्री
येचाआविर्भाव॥ सिंहगर्जनेसारीखाघोष॥ दोघामुखीचाऐकोनीत्रास॥ म
हावीरपावले॥ ६२॥ येकशिखरीचागीरवर॥ येकदतीमत्तकुंजर॥ येकशृंगी
नंदीकेश्वर॥ येकरुपआवरला॥ ६३॥ तेवीदुर्योधनभुपती॥ दुजाभीमबळ

संपती प्रचंडगदाउचलोनिहानी भद्रजातीक्षोभला ६४ विचित्रदावित्ती
रणमंडले गदाभ्रेरीतीहस्तटाठे महीपीठीतीपादतळे मुखिकरीतीग
र्जना ६५ समेसन्मुखरईउपाउे कळादाविविचटोवेळी मच्छराचीदो
ढवाटी तेणेनिकुरापातलें ६६ सिंव्हफुफाटतीहुंकारें कुंजरलक्षीली
जेवीकुंजरें किंवृषभमाजलेदीवरे फुफाटतीजयापरी ६७ दृष्टि
काटोनीसभेवरुनी धावतीयेरयेरायानी हुंकारतीमस्तकतुळणी
आधरदशणेचावती ६८ स्मश्रूपीळुनीवामकरी पदेताडीतीपुढा
री येकांगजुसाचेअंतरी इछावाठेहोघाते ६९ दोघीउभारुनीकर
सन्मुखजाळेयेरयेर देखोनिउटीलाहाहाकार महाविरगजबजी
ळे ७० उभयपक्षीअतिसाळिभा यकवर्णितीसुयोधनप्रभा येकस्र
पातीमेरुस्तंभा तुळणेमेरुदुसरा ७१ येकस्रपातीदुर्योधनचाग गदा

आदिपर्व युद्धिनप्रवेशांग येकरूपतीभीमाचावेग साहोनशके कवांत ७२ द्रोणाचा आज्ञा ३१
र्यनेअवसरी स्वपुत्रालेआज्ञाकरी दोघेवीरधरुनिकरी दोहीकडे वारावे ७३
विद्यापरीक्षेलागीसुभंग कौतुकेमांडिलासुरंग येथेकोपाचयाप्रसंग
कायेउचितवीचारा ७४ अश्वथामाउठोनिपुढे हातिधरुनीवारिलेकों
डें आचार्यपादुकाचीतोडे आपदोघाघातलि ७५ कोपासमयेउ
चित जाणतोयेकवरपंडीत प्रसंगीवोदीचाआर्थ गौप्यकीतीजाण
तें ७६ ऐसेबोलोनिआचार्यपुत्रे दोघेशांतवोनीसुत्रें दोघेआव
रीलेसत्रे सर्पजैसेमंत्रीकी ७७ द्रोणआज्ञापिसमस्ता पुत्राहुनि म
जपढिपेना पार्थपाचाराआतां कौतुकदाउनयाचे ७८ कनक
कुंडलेकनकाभरणें कनककीरीटविराजमानें कनकमेखळावीरा
जमानें कनकंचसनेप्रकाशमानतेजस्वी ७९ कनकतुनीरकनकचापा

५

कनककवचीराखवीवोप ऐसापार्थपातळादीप जेवीआधारीउजळि
ळा ८० इंद्राचासमीपतरणी सामाजीतडकेसौदामीनी तैसामोळांग
णाआर्जुनी जाळादिसेसमस्त ८१ नानाविधेचाअंबाळ मध्येध्वनीओप
लिसकळ तेविंपार्थगर्जतीसकळ घोषवीर्यवीराचे ८२ असंख्यसारभा
चेनिनाद प्रचंडदुंदुभीचेशब्द बीरावळीचेप्रबंध भाटकरीतीगर्जना ८३
धृतराष्ट्रपुसेविदुराळुणी ससुद्रगर्जनेसारिखिध्वनी ऐसाकोण
इामेदिनी उभेठेळासांगपां ८४ भेदुनीयांनभस्थळ दृष्पकेकंपवी
आवनीतळ विदुरह्मणेकोंतीबाळ त्रीनयेपुत्रपैतुझा ८५ पांडवये
कफाल्गुणनामा विद्यापरीक्षादाविलुझा राजाह्मणेभाग्यसिमाः
भुवनईआगळी ८६ धन्यमीयकस्वराजेश्वर विष्यामोजीमीचघोर
माझेवंशीवंशधर भीमाआर्जुनासारिखें ८७ दृथारण्यापासावळुणीः

आदिपर्वधर्मादिकपवित्रतीन्ही आव्हनीयदक्षणाग्नी गार्हपत्येपैजैसे ८८ आध्या
यानंतरेधनुर्धर गुणीआणिमंत्रनिर्धार आद्यविद्याचमत्कार दावि ३१
तांजाळासमस्ता ८९ अग्नीअस्त्रेप्रगटेअनळ वरुणास्त्रेप्रगटेजळ
पर्जन्यास्त्रेमहाप्रबळ मेघवृष्टिपाडीतु ९० वायव्यास्त्रेसंजात प
र्वतास्त्रेवरिपर्वत भौमास्त्रेभुमीजातो। भेदुनजायरथेसी ९१ अंत
र्धानास्त्रजपता रुपी गोचरनव्हेजनाचेनयनी क्षणेपोहचेक्षणेगग
नी उपेंद्रातुआभासे ९२ क्षणेअंतरीक्षक्षणेभुमी क्षणेतवपतसे ६
व्योमी चोजकरोनिअंतर्यामी लोकपाहातीतटस्त ९३ लोहाव
राहस्तंभयंत्री सवेगभ्रमताभ्रमणचक्री आधोवदनयन्त्रीये
वक्री भ्रमनलीवांवींधाने ९४ लोहो दृष्टिविकटचारी चपळ
जीव्हाप्रायामासीरी येकेशरेपंचशरी लक्षभेदुनीपाहीले ९५

बाळसुत्रकारसुद्रिक विराव्ळकोसीविधिलेदेखा भ्रमनघंटची
छोलीका भेदुनिकेलीनीवाटे २६ जैसिसुक्ष्माहुनिअतिसुक्ष्मे लक्ष
भेदीलीनरोत्तमा यानंतरेआनुक्रमे शस्त्रसंधानेदाविली २७ ख
डग आसिछुरीगदान्वैके तोमरपाषभीडीकासुत्रे यावेगळीअनेके
शस्त्रे आर्जुनेदाविली जैसिहो २८ सभानायकाच्यादृष्टि मनेसहि
तपालव्याहुष्टी उपमानसेम्हणोनीगोष्टि म्हणतीनयेबोलला २९
तवआकस्मातितेआवसरी हाकवाजीन्नलिबाहेरी न्यहोनसाडेअं
बरी तलीथराराभोगेंद्र १०० वाटेतउकलाकनकाचळ किंखडेअतळेपृ
थ्वीतळ येकम्हणतीमाहाप्रबळ मेघगर्जेप्रळईचा १ पादघायेधरणी
उध्यायारोनशाकेकोपल्हा उलथ्योनिपडतीवीरश्रेपी येकयकावरोतें २
दोर्दंडपिटाणिस्फोट गर्मेविजुचाकडकडाट दचकोनियांश्रेष्ठश्रेष्ठ

आ द्वाराउजुलक्षीली ३ खळबळोनिसभाउदधी धैर्यमर्यादाआवधी म्हणोनि आधी ३१
प्रबळ करावयाकोधी कोणआगस्तीपालला ४ बंधुसहीतसुयोधनराज
उठता जाला द्वाराउजु स्वपुत्रेसिआरद्वाजु रणांगणीसाजिरा ५ सावि
त्रुरुपीजेहस्तनक्षत्र पंचतारारोहीणीमीत्र तेविताआचार्य पवित्र
पांडवेसीशोभलासे ६ ऐसीयापरीगर्जना करीत कर्णपाललाभता
पर्वत कवचकुंडलीकरुणादित्य रंगाकासीउगवला ७ पादचारीकन ८
काचळ साजीवसरक्षलासुवर्णलाळ कौरवशावकमेळीप्रबळ ऐ
रावतीमीरवला ८ दीव्यकीरटविराजमान दीव्यचापदीव्यबाण द्रो
णपायाकरुनिनमन कृपाचार्यवंदीले ९ पुढतीवोळवलारंग फीटला
सभेचावोरंग जैसांखंडतांजोउवलारंग घ घनेमाण्डलासांदीजे १०
यापरीसरसावलीसभा कर्णविद्याबधुचीप्रभा पाहावयाआर्तवलोभा॥

जेष्टकनिष्टआवघे ११ बंधुपाठीचापाकद्मासनि ऐसेसावत्रनोळखे म
नि गर्जनाकरीतचापपापी ईर्षावाते जळती १२ रे रे कौंतीच्याबाळका:
ज्याज्याकळादाविल्यालोका त्याचीनामे अर्जुनसुखा श्रवणीमानेपरी
सवी १३ सध्यादाखविनमी चौगुणी सखिळ्ळाध्मतामानसीमनि गर्ववा
हे तयाचीसुध्दी पायातळीमाझीयां १४ ऐसेबोलोनिदीव्यास्त्रे गुणीये
जीलीबीजमंत्रे पार्थसोडोनिविचित्रे ततेंसर्वहीदाविली १५ शस्त्राचीया
संधानी आद्भुतदृष्टिदाविलीजना हे देखोनिदुर्योधना परमानंदनसाटे १६
आचार्यादेरधरूनीहाती आलींगलापरमप्रिती स्वागतपुसोनीम्हणेचि
त्ती आवडे तेमागपां १७ जेमजआज्ञापीसिसुखे तेमीस्वीकारीन
मस्तके कर्णम्हणेनिष्टके वाक्यपरीसनरेंद्रा १८ स्वइच्छाआयणी
पायणी आर्जुनासीरणांगणी द्वंदयुध्यकरावयामनी आवडीवसे

आपार १९ कौरवझणेस्तुधदाम्रेष्ठा समानकुरुराजाच्यावाटां श्रीकारु
निभाग्येसुभटा भोगभोगीमजसारिखे २० मधुनिसुदाचीयाहोता
पाढठेवीसुहदमाया ऐसेजैकोनीयांपार्थी क्रोधजाह्नुलनावरे २१
झणोनिपाचारीतांयेणें नबोलवीतांबोलणे नयातेनीतीवंतझाहाणे च
तुरजैसेनमानीती २२ कारणवीणवाढवीद्वेष ऐश्वर्यनसतांझणवीई
ष पुरुषामाजीअधमपुरुष ऐसेज्ञातेबोलती २३ विद्यामदेवाढ
वीमान तेचिफळहोउनीआवमान नीस्तेजझणताहुताशन प्राणना
शपतंगा २४ सीव्हाधीसन्मुख मुक्ताफळे दावीतांभगतीकुंभस्थळे
कस्तुरीचेनीपरीमळे हरीणव्याधाहीनावी २५ मयुराहातीनग्न खग
शनियातोडीवटीखांग तेविजाहंकारमीरवितांचांग सुळहोयेया
पाते २६ उरत्वासीअहंभावो यांच्यादडेवारुनीधावो वैरीयातेवमेठो

वे येमदावीमारावया॥ २७॥ ह्मणोनि अहंकार न कीजे कांही॥ सुमनाही
ब्रह्मांडगेही॥ किर्ती वीर्य शवपापाही॥ कायजालेविचारी॥ २८॥ ऐसें बोल
तांआर्जुन॥ राधयेक्षोभलादारुण॥ ह्मणेरेरंगहासमान॥ वीर्यें विद्यामा
ठिली॥ २९॥ येथे आपुलाली शक्ति॥ दाविजे बळाचि प्रतीती॥ शंकाना
हीयेअर्थी॥ बोलतांकां झुसतां॥ ३०॥ कोण्हीनबोलतां उत्तर॥ आदरें
कळलदाचिचैरीवर॥ उचलभावीतवधोर॥ आनर्थअंगीअदळे॥ ३१॥
पोटिंचे निकपटाचारें॥ कठीणआणी अंगोत्तरें॥ बोलतां शिरछेदोनी
शारें॥ धरालकीपाडिन॥ ३२॥ ऐसें आणुवादतां कर्ण॥ पांडव सिद्ध जालें
पांचही जन॥ शस्त्रे पडताळुनजाण॥ उभे ठेले सन्मुख॥ ३३॥ बंधु सही
त दुर्योधन॥ उभा ठेला जीकडे कर्ण॥ भीष्म कृपाचार्य द्रोण॥ पांडवा
पाठी सिद्ध जाले॥ ३४॥ दोन्ही भांग अंतरलारंग॥ ह्मणती कौतुका

॥आदिपर्व माजिविलग आनर्थकैसावोडवला ३५ पाडावयापुत्राचेकौतुक (सुरञा आध्या
पिसुरनायक करोनिआम्नाचेवनीक अंतरीक्षयोकलें ३६ सविताआ ३१
पीपाकशासनी दोघांकळहाचिमाउणी देखोनीदुखाचेदावाग्नी कों
तीहृदईलागला ३७ कर्णआर्जुनाचेनिमुखें चित्तासमानुनिरेखदतो
षें येकासीदुःखहोतींदुखें चित्तपोळेंसमान ३८ यालागीव्याकुळजा
लेमन नेत्रीलोटलेजीवन भवडीदाटलीहृर्ण (मुर्छायेउनीपडीयेला
३९ भावजाणोनिअंतकर्णी विदुरसर्वज्ञसीरोमणी चंदनोदकेसि
पोनिवदनी सावदकेलीस्वहस्तके ४० म्हणेदुश्चिन्हचावात वाको
नेदीहृदयांत निर्भयेचीचकरोनिस्वस्त चोजपाहीपुत्राचें ४१
सज्जलेदेखोनीदोघेजन कृपाचार्याबोलेवचन पंडुनृपाचानं
दन हाआर्जुनप्रसिद्ध ४२ सोमवंशीविजयध्वज पृथादेवीचाआ

म्हणजे तीचा जनक कोंतीभोज मातुवंशायादवी ४३ कर्णाचांहीउभयेकु
ळें वाचेउच्चारुनी मीसखे समानयोग्यतेचा बळें द्वंद्व करावें ४४ ऐको
णोनिआचार्याचें वचन कर्णजालाविस्तीर्णवदने पद्मपत्रीजळ
धारकर्ण तैसाअधमअंतरी ४५ हेंदेखोनि दुर्योधन गुरुसीबोलेपरी
हारवचन त्रिविधयोगेंश्रेष्ठपण पुरुषालागीबोलिजे ४६ जातीकु
ळनामाथिला तोयेकश्रेष्ठत्वें मानिला येकविद्येनें पूज्यजाला सेना
बळें पैयेकु ४७ धनुर्वेदविद्यागुरु उपमेकाचिवीर्यआपहातरु ऐसिया
चाआनादरु केविचतुरीकरावा ४८ क्षत्रधर्मीअगळाश्रेष्ठी तोके
विपाहलुवटदृष्टि (तुम्हांसर्वज्ञांचिगोष्टि नवलवाटेऐकतां ४९
औरजाऐसीभावनागुणी वर्ततआसेलजरीआर्जुनी तरीहाराज्या
सनीं आभिषेकीनमीआंतां ५० नेपतीमानीजेआराजा तोमी

 करेनिद्राविनराजा ह्मणोनिहाकारीलेद्विजा अष्टश्रेष्टाजवळिकें
१५१ द्विजधृतराष्ट्राचेमनें तेचिमांडिलेंदुर्योधनें आनेकन्रपासहित
द्रोणें मान्यकेलेंतेकाळीं ५२ भीष्मादिकादेखतांनयेनी रंगागणीम
ध्यसदनी अंगदेशराज्यासनी अभिषेकीकर्णातें ५३ तव्हिंमहु
नीयांरत्नपात्र तीर्थोदिकीसुवर्णघट हातेसारुनीवज्रकीरीट
तोयेमाथांवोतिलें ५४ वेदमंत्रीआभिषेकुन सहस्राआयुलेक
पिलादान आपारवाटुनीयाधन बहुसुवर्णदक्षणा ५५ स्वेतछ
त्रवाळव्यजनी हारकेपूरदीव्याभरणी श्रृंगारुनीराजाचिन्ही
नमनकरवीगुरुतें ५६ आज्ञाकरीमंडळिकातें मजतुल्यमानीया
ते मेदीनीस्पर्शोनीमाथे। नमस्कारीवदावा ५७ कर्णवीनवीराजे
श्वरा मजत्वांदिधलेंराज्यभार। याचेंनिपाळटेउदार। काहीये

कमागावें ५८ याचसारीखिआमोत्सवस्तु मागह्मणतांकौरवनाथु
आळिगुणह्मणे कृपार्थु विकारपाउनद्यावा ५९ देहपडेतंवरी
आचाटी याप्रेमेवाढवीगोष्टी आक्षयेमीत्रभावजोडी जोडो
नीयांमजद्यावी ६० आवश्यह्मणोनितोभास्करी प्रमाणवोपी
दक्षपाकरी आसोलधुनतोआवसरी राधारमणपातला ६१
पुत्रजालाराज्यधर अैकोनीयांआतीसत्वर तेथंपातलास
मोर येताकर्णदेखिला ६२ आरद्रशिरेबहूपाणी भाळेठवीलातया
चरणी येरेआलींगीतांनयनी आनंदाश्रुलोटले ६३ आवघ्रापाकशी
लामस्तक चक्षुघटीहुनश्रवलेउदक केलाडुसरेनआभिशेक असेवा
टेसमस्ता ६४ आसोयापरीरथसारथी कर्णपुजिलापित्रुभक्ति
तेदेखुनिपोउवचित्ती निश्चयअैसामानिला ६५ धीरनधरवेच
भीमसेन। ह्मणरविसुताच्यानंदना। कर्णउत्तमअैसीसज्ञा आ

जिआज्ञाकवोआली ६६ चीतनघालोनिक्षात्रधर्मी हातिघेवोनि आधा
प्रतोदरासि दासभावेस्वधर्मी रथसारथ्यकरावें ६७आर्जुनासीद्द
घयुद्ध करुपाहासीसुखमंद जेविकांडोळसंसीअंध पैजघालिप
ळावया ६८अंगदेज्ञाराज्यासनी योग्यनव्हसिअंधर्मवार्णिश्वा
नाजवळामोहापैजीनी पुरोडाशाळाधेना ६९ असेबोळतांवृकोद
रा आवेशानधरवेरविपुत्रा दातखाउनीकरकरा दीवाकरीविलोकी ७०
 क्रोधेस्फुरतालीहोठ भ्रकुटीताडनितेजिष्ट स्मश्रुसरसांडुनिश्रेष्ट एथ
उठीपाहिलें ७१ हेंदेखुनीदुर्योधन कोपरववळादारुण लक्षुनीयांभी
मसेन प्रतीवचनबोलुतुसें ७२ सभेमाजीश्रेष्टनीकटी कवणकायबोळि
जेगोष्टि हेजयानककेयाश्रुष्टि मनुष्यपणलाजिजे ७३ शैल्यहो
उनीपराभवतरी शाबराहेवळुकावदरी असेबोलेलागेनिधारी कंटका
तुल्यजाणावां ७४ असुर देपावनदिआणीसाधु याच्चानकीजसुवद्या

धु मुखेनबोललांसुखानुबांधुदु कोपासेएवापावळा ॥७५॥उदका
पासवजालाआनळ तेजजाळोअगाळ दधीचिरुषीचेजास्तितेजाळ
वज्रभेदीतेजाळ वज्रभेदीपर्वता ७६ द्रोणाचार्यआमुचा द्रोणाकळी
लीउद्भवयाचा स्कंदआग्नेउदरी कलिकाचा रोद्रगार्ग्यबोलीजे
७७ जगद्गुरुव्यासभगवान तयांचेकवणजन्मस्थान तुम्हांकेजेजा
लेजनन लेकांदुदई नाठवा ७८ शारस्तंभीगौत्तमवीर्ये देहधरीला
कृपाचार्ये ब्राह्मणेसावक्षेत्रीये जन्मलेऐसेबोलली ७९ दृष्टिनघा
लुनिपाद पमुळी सुस्वादपाहिजेफळी कर्दमसाडुनीजोबीउळी
सुवासपमीसेवीजे ८० आवलोकनेलयाचेदृष्टि कुजरमरलीको
ट्यानकोटी लोसिवुजन्मलाभृंगीच्यापोटी हेकैसेनीधेरपा
८१ आसेरव्परोमाग्नीगीरिवर धरानिबांधेजोसागर लोहनुमंत
वानरीकुमर हेकायेज्ञातेमानीती ८२ समुद्रवलयांकीतभरती

का नपवेजयाचिपद्मलीका यासीअंगराज्याचाछेखा कायेविशे
ष बोळणे ८३ असेबोलुनकुरुनायके गदापडलीलवके हेदेखुनी
रंगभुमीकें हाहाकारमाजीला ८४ आर्जुनभयाचीआंधि कौरवरा
होळेकर्णापपरिधी संध्याकाळयासंधी उठवावयापावला ८५
वरुपादिग्बधुचेसदन लपीलाजा लासहस्रकिर्ण हेदेखानउदिघ्न
म्लानमुखपद्मागनी ८६ पवित्रस्पर्षछादेखोनिदोषा उल्लुकिउ
जळीलीआपुलीदीशा क्षुद्रपावलीसंतोष तस्करासकमकली १२
८७ चक्रवाकी दुष्टपुरुषाचिजाती जैसाविकल्पधरुनी चित्ती
चक्रवाकीनीआपुलेपती त्यजुनीजालीपरदारा ॥८८ गृहस्त
पडलीआनाचारी लज्याअग्नितदावाचारी गाढनीद्रेचाअ
घोरी लपावयाचालिलें ८९ समर्थपावलातेजहानी लघुव

दृष्टिनी रावचनि पंकोस्मचनिचयोनि लपाल्निकुमुदेहासनी ९०
असाह्य अप्रसंगवाणी कृपकुरुराजा हानधरणी वेशील सुहृद सेवक
जनी रंगाबाहेर निघाले ९१ द्विपदिपी म्नानयोध्दीनी असंख्यउजव
ल्माचंद्रव्ये ती वाद्येगर्जताव्योमाद्दिनी नांदथस्मुनदोंदला ९२
स्पांडुनिमयादिचेजवनिक प्रकरपसासीधोदक समाविसजीनिलोक
निघालेसभाचिती ९३ आणिकुराजेराजयुवति असंख्यमजाचि
यापकी आपुलालियागृहाप्रति हर्षयुक्त चालिले ९४ येकु वर्णिती
दुर्योधना येकु म्हणतिमला देवुया येकु म्हणे निभीमार्जुना समान
कोण्ही न दिसे ९५ कृपासीध्यांग राज्यम्राली उद्दिनम्मालपावलानि
विद्यापरिक्षा ब्रिती कुंतिसुखावोनचिनी नमस्कारि विदुराने ९६
रंगागारी सांगताहरिदे विल्मचतुरी द्रौपदरा याचेपुढारी कथा

सादर परिसीजे ९७ ईतिश्री आदिपर्व भारथ पुर्वीपुर्वप्रेमा श्रन
हवस्वरूपीश्रोतेसंन रूणो निमावेसेविती ९८ मुकुंदेश्वर विनविसंत
कृपाहस्तलगेउनि माया सीकुउ बोलणा कथा सुकुमारी सारिखी ९९
ईतिश्री भारते आदिपर्वणी विद्यादर्षणोनाम येकत्रिंशतिमोध्यायः
श्रीरामचंद्रार्पणमस्तु अध्याय ३१ ॥ श्री ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥

॥श्रीगणेशायनमः॥श्रीराम॥ पाचारुनि शिष्यसकळ॥ द्रोण बोले उतावेळ॥
गुरुदक्षणेलागी तात्काळ॥ प्राप्तजाला वीरहो॥१॥ बहुकाळमाझे म
नी॥ तुह्मी सकळके लावचनी॥ ते सत्यकरोनि आमुचे रुणी॥ उत्तीर्णजाले
पाहिजे॥२॥ द्रौपदराजा पांचाळपती॥ रणीजींतोनी सर्वशक्ती॥ बा
धोनी वोपिजे आमाझे हाती॥ गुरुदक्षणापावली॥३॥ ऐकोनि आचार्य
वचन॥ आवश्य ह्मणती कौरवगण॥ आज्ञापिता दुर्योधन॥ प्रस्तानभे
रीत्राहाटील्या॥४॥ सज्जजालि चातुरंगसेना॥ घावघातलानीशाना॥
आश्वकुंजररथियेनाना॥ शस्त्रास्त्रिसीध जाले॥५॥ वाद्यलागलीअ
पार॥ बळेचिचालीला कौरवभार॥ हउवडीले पांचाळनगर॥ वातापु
टेपरीसोनी॥६॥ बंधुप्रधानासहीत सेना॥ वीरस्त्री चढलीयात्रसेना॥
क्षुद्रपक्षी देखोनिसेना॥ आवेशेनधरवेजयापरी॥७॥ कडकडाटे वीर

भारी॥ पांचाळपातळा बाहेरी॥ उभयदळा चेजुझारी॥ रण कोल्हाळ-
माजळा॥ ८॥ तवंआर्जुनवीनवीआचार्याते॥ मनीआहंकारकोरवाते॥
धरुनीआनीद्रौपदाते॥ शौर्यबळेआपुळीया॥ ९॥ परंतुजाणावेंआ
तकण॥ असवेळकौरवसेना॥ रथीधैयनेधरवेकोण्हा॥ पाठीदेउ
नीपळतील॥ १०॥ यावरी काहीस्वल्प करणी॥ करुनीदाउं तुमचेनय
नी॥ तवंवरीस्वस्थरथासनी॥ बैसाआंधकौरवा नंतरें॥ ११॥ स्वीरावो
निकौतुकपाहायेथ॥ म्हणोनिथाकिले द्रोणासहीत॥ तवसंग्रामआ
याद्भूत॥ उभयभारीमाडिला॥ १२॥ रणमुर्धीपांचाळराजा॥ धरुन
शकतीधृतराष्ट्रतनुज॥ दर्पभंगजालियाकाज॥ सिधिआम्हीकेवी
पावो॥ १३॥ ऐसाआवाकाधरुनिपोटी॥ द्रोणाचार्यघेउनीपाठी॥
धर्मभीमआणीकिरटी॥ युद्धदृष्टिस्वल्पशीती॥ १४॥ बळेदुर्धरेपांचा

ळदळ॥ लोटलेजैसेसमुद्रजळ। कौरवसेने वउनळ। धडाडीतप्रता
पें॥१५॥ येकधावेविंझवाचया। येकधावेशोषावया॥ उभयेभागी
वीरश्रीया। तांडवनाचोंलागली॥१६॥ कुंजरावरीकुंजर। राउतांव
रीआश्वार॥ नानाशस्त्रास्त्रीपदातीवीर। घोरांदरमाजले॥१७॥ र
थलोटलेरथावरी। जैसेगीरीवरीमहागीरी। धडकालागतीअंबरी॥
नादउठतीकडकडाटें॥१८॥ शूरत्वाचियेबळाभीमानें॥ पांचाळमा
नीजैसीत्रुणें॥ गजभारीपंचाननें॥ तैसेपरीधावत॥१९॥ रथसीयेक
दपातलापुढें॥ त्वरेनेमीळीकौरवातोडे॥ धनुर्ध्यजोडिलीकुर्हा
डे॥ वज्रतुल्यतेजाळ॥२०॥ घनघालीसातवाकुडी। तैसीसाधनकी
यागाढी। धनुर्ध्यवोढावयावोढी॥ वावोनसाधेकोरवा॥२१॥ भीन्ना
भीन्नशतसायका॥ नेमुनीविधिलेयेकयेका॥ समोरत्याआनीका॥

आदिपर्व धैर्यकोण्हानधरवे ॥ २२ ॥ उरीशीरीबाहुवदनी ॥ वीरश्रेदीलेनीक्षण आ० ३२
बाणी ॥ आश्वकुंजराचियाश्रेणी ॥ येकयेकत्रासिला ॥ २३ ॥ अग्निवेश
गुरुचीदीक्षा ॥ चोजवाटेमुळमुख्या ॥ लक्षीतानलक्षवेळक्षा ॥ कर्णादि
कामानसी ॥ २४ ॥ दुर्योधनदुःशासन ॥ विकर्णसुबाहुदीर्घलोचन ॥ जुस
मीनलेलयाबाप ॥ आसंख्यातमेदिले ॥ २५ ॥ द्रौपदम्हणेकौरवांते ॥
द्रोणासमानमानीमाते ॥ धनुर्व्यपठेउनीदेऊवते ॥ घालासाष्टांगमज २
लागी ॥ २६ ॥ माझ्यागुरुबंधुचेदास ॥ तेमीमानीमासेन्वशीष्य ॥ वि
द्याआहर्णतेविशेष ॥ मजपासीआभ्यासा ॥ २७ ॥ आसाध्यजयाचि
दुराशा ॥ धरुनिकरीतांसंग्रामसोसा ॥ गुरुआवज्ञामहादोष ॥ फा
त्रलुसीजालेती ॥ २८ ॥ जेवीआत्मातचक्ररेखा ॥ तेवीहस्तकीबेगदे
खा ॥ कौरवम्लानवदनेलोका ॥ पांचाळपुरीआल्हाड ॥ २९ ॥ शंख

भेरीमृदंगकाहाळी॥ गो धवंगोजेपांचाळदळी॥ माहावीराचिआरोळी॥
जयजयेकारमाजला॥२०॥ नानाशस्त्रेधरुनीमुष्टि॥ नगरवासीलक्षकोटी॥ कौरवसैन्याचेपाठी॥ ताडनकरीतपातले॥३१॥ द्रोपदाचेशरसंधान॥ नागरीकाचेताडण॥ तेणेकोरवाचेसैन्य॥ दाहीदीशाभंगीलेंर२॥
कर्णविकर्णदुशयासन॥ थोरासनेकेदुर्योधन॥ आनेकराजकुमरजाण॥
माघारलेसंग्रामी॥२३॥ धृतराष्ट्राचेबळीतनुज॥ रायादुर्योधनाचेआनुज॥ पळतादेखुनीपांचाळराज॥ टाकीपीटुनीहासलु॥३४॥ म्हणेबांधबाळके वृक्षुस्हिपो॥ सैरापळतीआडराणें॥ तीधरुनीआभयेदानें॥ नीटमार्गीलावारे॥३५॥ घायवारेलागलेयेका॥ आटहास्यमारीतीहाका॥ येकम्हणतीराखाराखा॥ सत्वरधावकांभीमार्जुना॥३६॥ सेना पराभवीलीकोडें॥ पळतआलेपांडवापुढें॥ हेदेखुनीवीरगाढे॥ भीमार्जु

नद्दोमले ॥ ३७ ॥ द्रोणाचार्यासीकरुनीनमन ॥ सर्वेचिउठीलेदोघेज
न ॥ रथीवलघलाअर्जुन ॥ दारुणबाणसज्जोला ॥ ३८ ॥ गदाघेउ
नउतावेळ ॥ भीमधाविनलासबळ ॥ जेवीमाउळाप्रळयेकाळी ॥ देउपा
वीभ्रताले ॥ ३९ ॥ पादचारीरणावेताळ ॥ घोषगाजवीब्रह्मांडगोळ ॥ ध
रवोललादेखुनीविकळ ॥ रणोत्साहपराचा ॥ ४० ॥ तीमींगीळीनीघेसमु
द्रजळी ॥ तैसाभीमपांचाळदळी ॥ बळेमीसळलाखळबळी ॥ सेनायाझसे २
नाची ॥ ४१ ॥ असंख्यातकुंजरथाट ॥ श्रवतीमदोदकचाचेपाट ॥ नयाव
रीउठवलाबळीष्ट ॥ गदाघालेताडीलु ॥ ४२ ॥ घाईफोडोनिकुंभस्थळे ॥
फुटतीजैसीपक्कफळे ॥ मृदुघटपंक्तिलोटेमुसळे ॥ जेवीफुटतीफटफ
टा ॥ ४३ ॥ कुंभचळापासुनीधरणी ॥ रक्तप्रवाहजेवीनांबुपणी ॥ मु
क्ताफळाचियाश्रेणी ॥ उभयभागीविखुरल्या ॥ ४४ ॥ बळेबैसतागदा

घात ॥ कुंजर आणी महावत ॥ पाडिजेवी शिखरासहीत ॥ शैल्यवज्रेंनां
डिला ॥ ४५ ॥ विशाळवारणाचिया वोळी ॥ आसंख्यात पाडोनी रणमंडळी ॥
पुढे धावे आर्तुबळी ॥ माहारथी माराव्या ॥ ४६ ॥ आश्वसारथी रहवरं ॥
य्र काघाईकरी चुर ॥ पाठी राउलेसी विर ॥ घाव घालुनी दुरवंडी ॥ ४७ ॥ न
गरीक मानोनी दीने ॥ न मारिती भीमसेने ॥ शस्त्रवीजे तीगेधने ॥
लेवी सेपेजा परता ॥ ४८ ॥ यरी कडे वीर पार्थ ॥ पुरवावया गुरुचे अ
र्त ॥ द्रौपदलक्षा नियां रथ ॥ वायुवेगे पेरीला ॥ ४९ ॥ आश्वभार कुंजर
भार ॥ पुरवा लवी जुझार ॥ रथयोध्ये शतसहस्र ॥ बाणधारी खंडी
ले ॥ ५० ॥ पदातीदळाचीये आवगणे ॥ चुणप्रायेत लेखीजे कवणे ॥
सुटता आर्जुनाचे बाणे ॥ उभ्याप्राण सांडीती ॥ ५१ ॥ बाणधारा आ
कस्मात ॥ शिरे उडती मुकुटासहीत ॥ शस्त्र उभारुनी हात ॥ तेनमा

आदिपर्व ॥ तेउसळती ॥ ५२ ॥ बापलागोनियांचरणी ॥ कोथळउडती धरणी ॥ आ० ३२
वेग न लक्षवे नयेनी ॥ संधानाचा सर्वथा ॥ ५३ ॥ आसुड्डनदीचे खळख
ळाट ॥ पुसती सागराचिवाट ॥ नागदिवाक्यानीट ॥ आपारप्रते
चालिली ॥ ५४ ॥ आसेरव्यनी माचेरणनळवटी ॥ उरलेयाहि दिघ
त्मापाठी ॥ पार्थबाणांचियादृष्टी ॥ ठावनाहि तेथवां ॥ ५५ ॥ फु
टलेपांचाळांचेदळ ॥ हाहाकार जाला प्रबळ ॥ ह्मणती हा प्रळये ४
काळ ॥ आढ्ढतमाडीला ॥ ५६ ॥ ऐसा फाल्गुणचापधारी ॥ धावि
नला द्रोपदावरी ॥ तेणे श्वेतवाहनेरणचत्वारी ॥ सहस्रबाण बाधला ॥
५७ ॥ पुढे शरधनुष्यपाणी ॥ पांचाळ विधिला लक्षबाणी ॥ हे दे
खुनी रणागणी ॥ सत्यजीत धाविनला ॥ ५८ ॥ द्रोपद घालोनी यो
पाठी ॥ युद्धिपाचारिलेकीरटी ॥ पार्थहि सोनी तर्जनगुष्टी ॥

बाणदशकसोडिले ।। ५९ ।। ते तोडोनी सत्यजीते ।। पार्थी विंधीला बाणशते ।। ते खंडुनी पंडुसुते ।। हस्तचाप तें छेदीले ।। ६० ।। आणीक चाप धरुनी करी ।। सत्यजीत लोटला समरी ।। जेवी जीना वर्षाले वज्रधारी ।। पृथ्वी शिखरी पातला ।। ६१ ।। द्रौपद आणी सत्यजित ।। दोघी पाचारी लापार्थ ।। झपाती वाटी वेचा हात ।। पुढती दावीजा मुले ।। ६२ ।। दोघेही जुझामीनले रणी ।। शंका नाही आर्जुना मनी ।। भीमथोकला रणमर्दनी ।। चोजपाहे आंतरे ।। ६३ ।। येकेक शांतनराची ।। दोघी विंधिला सव्यसाची ।। ते छेदुनी सायक पाची ।। सत्याजितविंधिला ।। आश्वसारथी आणि रथ ।। चुर्ण केला नी मीष्पांत ।। चरणचा लिसत्याजित ।। पुढती जुसामी सकला ।। ६५ ।। पुढें द्रौपद आणी आर्जुना ।। संग्राममाजलाचौगुणा ।। जेवी शक्रवीरोचना ।। शक्रपुरी कारण्या ।। ६६

आदि० पांचाळाचे शरसंधान ॥ आर्जुन असे जेसे त्तुण ॥ जेवी कां शशीकाचे झ आ० ३२

न ॥ नीरखावे तन ले खी ॥ ६७ ॥ गांडीव माडीला पासोनी पाहा हो ॥ वर्षोल

गत्ना बाण समुहो ॥ व्योम धरणी माजी वाहो ॥ वाप्याते न खुटे ॥ ६८

नी बीडदाटीला आकाशी ॥ नीशोषत्ना पत्ना तेजो रासी ॥ नमकोद

ले तेजो ससी ॥ नमकादलेदाही दीशी ॥ कोपही कोण्हा ने देखे ॥ ६९

श्वेत छत्रा सहीत गुपी ॥ चाप छेदुनी पाडिले धरणी ॥ सवेचि सत्वर

पंचबाणी ॥ आश्वरथी मारीला ॥ ७० ॥ आर्जुनाची सधान कळा ॥

देखोनी आश्चर्य वाटे सकळा ॥ पांचाळ म्हणे कठीण वेळा ॥ म्हसतु अमाणी

ली ॥ ७१ ॥ श्वमे जाकळीला गरुडा सर्प ॥ तेवी मुळला पांचाळ न्रप ॥ शरीर स्म

रणाचा सुदीपु ॥ हृदयाळ ईमावळला ॥ ७२ ॥ गांडिव ठेउनी यां तानजी ॥ रथ

तळी घातळी उडी ॥ धाउनी या जंग प्रौढी ॥ द्रौपद हातेवाढीला ॥ ७३ ॥ उ

ज्ञाजसे ॥ ९५ ॥ कपीलयउत्तमपुरी ॥ विषाळकनकाचेमंदीरीं ॥ पुत्रबधुसही
तपरीवारी ॥ राज्यभोगीचीरकाळ ॥ ९६ ॥ गंगाकुळउत्तरखेत्री ॥ आलीअ
सावेआहिक्षेत्री ॥ गुरुदक्षणापंडुपुत्री ॥ जेकांमागतेवोपीळी ॥ ९७ ॥ औसे
बोलुनीपंचाळाते ॥ स्वस्छळाधाडीमानेबहुते ॥ परीतोआपमाना
चेवीतें ॥ विशादवन्हीशमेना ॥ ९८ ॥ यपोक्षेत्रीयाहुनीदेख ॥ ब्रा
ह्मणतेजअधिक ॥ आतांतोषउनीत्रिपुरांतक ॥ तपोबळेअपु
ळियां ॥ ९९ ॥ पुत्रमागुअयोनीज ॥ रणीमारीभारद्वाज ॥ औसासं
कल्पपांचाळराज ॥ धरीताजाळामानसी ॥ १०० ॥ यापरीद्रोपद
जीपोनीसमरी ॥ आहिक्षेचनामनगरी ॥ द्रोणासीगुरुदक्षणानी
धरी ॥ पार्थरायेदीधले ॥ १ ॥ संपलीद्रोपदाचीकथा ॥ पुढेआवधा
नद्यावेश्रोता ॥ कुडमंत्रसांगेलकौरवनाथ ॥ खाणीकनामप्रधान ॥ २ ॥ ८

लक्षणे ॥ उचित चुकला आज्ञाने ॥ तेसज्ञानी नस्मरावें ॥ ८८ ॥ दैवापुढे न
चलेबळ ॥ ऐसे बोलती कुशल ॥ कुबेर सखा सर्वकाळ ॥ दैन्य भोगी हो
करू ॥ ८९ ॥ आसो सुकुलबळ पाये समर्थ करीती न केकाये ईश्वर विनु
जसारिखे लाहे हे काये न वळ बोलणे ९० ऐसे बोलता वृषदतनये ॥ कृ
पेने द्रवला ब्रम्हहृदये आलिंगुनी सणेगा भय ॥ मज पासाव तुज नाही ॥ ९१
बाळमीत्र तुसी आम्ही ॥ अग्निवेषाचे नीज धामी येकत्र वर्तलो बंधु
उमी तो आठव मज आहे ९२ कुरा काळीचे सटि ॥ आजि पउला समा
शीय दृष्टि ॥ तुसी या खेद होये तुटी ॥ ते म्या केले पाहीजे ॥ ९३ ॥ जो
म्या जोडीला पुरुषार्थ यातुन आर्धभाग तुते ॥ कृपेने देतु सें तुला
तें ॥ श्री कारुनी सुखभागी ॥ ९४ ॥ जान्हवीच्या दक्षणपारी ॥ चर्म
ण्वतीचे चरपारी ॥ गंगायमुना मध्य परीसरी ॥ देशातीन कातु

उघालुनीसमुद्रडोही॥ चवुवा धरुनीकाढीजेआही॥ तयापरीजैसा

पाही॥ पांचाळबाहीकवकोला॥७४॥ येकहस्तग्रीवेतळी॥ द्रुजासु

दळाकंठमेळी॥ प्रचंडउदसजैसामोळी॥ वाहुनीयाचालिला॥७५॥

आंगबळेउचलडोनियांहाती॥ आणुनीसुदळाआपुलाआरथी॥

बंधुवर्गाचीयापंक्ति॥ गर्जतीतीजयजयकार॥७६॥ पांचाळदळी

वालळीहाक॥ धाकेपळालेयेकयेक॥ आनंदलेकरुनायक॥ हा

तेटाळआपीटीती॥७७॥ मंदावलेपांचाळपुर॥ वेगीधावीलेकौ

रवभार॥ प्रजाकरीतीहाहाकार॥ तेअर्जुनेदेखिले॥७८॥ दृत

धाउनीतांनरी॥ सर्वासीह्मणेरुबुहीकडी॥ प्रजापीडणाचीप्रौढी॥

कायेश्लाघ्यतामीरवीतां॥७९॥ द्रौपदपाणीजीकीलीयांसग्रामी॥

द्रौपणाचीहेसर्वलक्ष्मी॥ तुह्मीआभीलासीतकुकर्मी॥ दोषभागीहे

आदिपर्वतसा ॥ ८० ॥ आमुचा गुरु चा बंधु ॥ तो आमुते परम साधु ॥ ह्मणुनी नक आ ॰
रीहस्तबंधु ॥ मौन्यरथीबेसवीला ॥ ८१ ॥ तुंत प्रेरुण आपण ॥ धरुनी आघी ३२
लंप्रधान ॥ तीहीसहीत जयंप्राण ॥ तयाछायापातलें ॥ ८२ ॥ पुढे करोनि पृ
शदपुत्र ॥ ह्मणे स्वामीभेटीजे मीत्र ॥ द्रोण आवलोकुन वगत्र ॥ मंदहा
स्य बोलतु ॥ ८३ ॥ ह्मणे राया आईवचन ॥ तुह्म पाङमी ब्राह्मण ॥ तुद
तासर्वसंपन्न ॥ आह्मि दीन मागते ॥ ८४ ॥ राजा मीत्र नव्हे आपणाते ॥
असे बोलतां यथार्थ येथे ॥ आतां तरी मानेलतुते ॥ तरी मीत्रत्व म
नीका ॥ ८५ ॥ द्रौपद ह्मणे द्रोणाचार्या ॥ करणे न लगे येथे आश्चर्या ॥
हरी अथवा जय ऐश्वर्या ॥ पुरुष पावे प्रालब्धे ॥ ८६ ॥ काळे लाभे
काळे हाणी ॥ याचा विषाद काय सामनि ॥ तो लाभ परदुषणी ॥ ची
त न घाली जाणता ॥ ८७ ॥ आवघु पासी गुण करणे ॥ हे पुरुषाचि
६

इतिश्रीभारतआदीपर्वणी। कथाभीमानेभवनाराणी॥ सद्गुरुपांडुरंग
चरणी। स्पर्शआलिंगवाहे॥ २। नेमुनीसुकेश्वराचेवंके॥ तेचिपांडुरं
गसेच॥ सभाभाग्याचेपवीत्र॥ श्रवणेसुभातनेहेती॥ ७४॥ श्रीरा
मचंद्रार्पणमस्तु॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ श्रीरस्तु॥॥ श्री॥ श्री॥ श्री॥

आदिपर्व

आध्या°
३२

श्रीगणेशायनमः पाचाळ जींकु नियांपरें राज्ये दिधलें गुरु दक्षणें
हे जैकानि चक्षुहीनें परमाश्चर्येमानिलें १ समर्थ जाणोनि सर्वोपरि
वर्षयेक लोटल्यावरि युवराज्यपदाधीकारी युधिष्ठीर स्थापिला २
धृतिशौर्येसहिसंव आम्हचसं जिवनि आर्जव सेवकलागि श्रेहें भा
व धनमानें तोषवी ३ सुहृदभावें सुहृदें भक्ति चिरु चिनये कोणे का
ळि यायलागि मान्ये केला सकळि धर्मराजा धर्मात्मा ४ विशेष=
साधावयाची घाधन गुरु करोनि रांकर्षण गदायुधीं भीमसेन
निपुण जाला सर्वांथीं ५ पर्वेतडोळ विकरचळि पायथरकविज
चितळि द्युमत्सेनासमान बळि भीमसेन बळ साधु ६ हे देखो
नि कौरवराजा आराधुनि अच्युतात्मजा ते विविद्या साधति पै=
जा जींकावया भीमाते ७ राजधर्म सर्वज्ञंता शोभलें ज्येष्ठ कौंति
(सुता शास्त्रार्थ चिद्याधार्थी तुकणे आन आसेना ८ चीत्रयोद्धा ज

आदिपर्व चिरथी नकुळराजाचीवेकमुर्त्ति चोथेही धर्माचेनिस्पत्ति आशांधारक अ० ३३
सर्वज्ञा ९ नीतिज्ञानब्रहस्पतिचे हृदयेवसविसहदेवाचे आज्ञाकव
नलागलांचे कदाकाळिनुलंघी १० रामदासीसुसीळवृत्ति आद्धा
दीलिपीतुकीर्ति असानक्षत्रांचंगभास्ति लोपोनिदावीप्रभेतें ११
सभानायकादेखतानयनें पार्थपाचारिलाद्रोणें आदरेंअलिंगुनि
१ ह्मणें काकोपरिसेपवित्रा १२ तुझेनिपाडें त्रीभुवनि वीरनादिसे १
चिकोणि आमोघशास्त्रविद्यादानी योग्यपात्रतुंयेक १३ आग
स्तिमुनिचासीष्य माझागुरु आग्निवेष तेणेंचोपिलेरहस्य मंत्र
बिजह्मणवेसी १४ वीष्णुचक्राचुल्यतेजाळे अस्त्रराज्यस
चोगळे क्षणेंजाळीब्रह्मांडसगळें ज्यासिब्रह्मास्त्रबोलिजे १५
अगटनकरावेंबाहेरि कदानघालावेंआवक्षावरि तेहुसेचुझें
करी परयतनेंरक्षावें १६ ब्रह्मास्त्रदेउनआर्जुना ह्मणेंआच्या

यागुरुदक्षणा मागेनतेत्यांवीचक्षणा दिधालिपाहिजेमाते १७
समस्तरायादेखतांनयुनि मजसियुध्यकरावेंरणि मस्तकरां
कानधराविमनि ईडेपाईजुंजावें १८ तथैवजेसेंदोनिवाणि
मस्तकटेविलाद्रोणचरणी तेचिअंसांश्चीकारुनि उत्तरदिसेचा
लीला १९ भीमअणिभुपसदोमुवो घेउनिनिघालाचीरबाहो॥
प्रयमचउत्तरदीसेचानाहो योवनाधीषत्रासीला २० तीनयें
थेंयेतेंप्रबळ करितानलभेजयाचेंफळ उबगोनिपंडुरपाक स्व
स्वटेलासचस्वछानि २१ जेसाचोरमारोनिरणि बळेंजींकीलिम्लेछध
रणि तेथुनिपुढेंप्राणप्रतापचरणि चौतकटेरीउगवला २२
तीचाउनिप्रतापचरणी दचमित्रपाडिलाधरणी सुसित्रत्रासो
नियांबाणि रायेरावेमागेयेला २३ उत्तरकरोनिआपुचि चालि
लापूर्वेदिशाअति उदयाचळापर्यंतक्षीति वस्यकेलिप्रताप २४

आदिपर्व देखुनिदुःखसदिसेआंत राजेजींकोनिआसंख्याच सींहलादिसमु प्रग
द्रप्रांत देषअशिकरोघिले २५ रत्नेंवस्त्रेंअश्वकुंजर पर्वत्तप्रा ३३
यसुवर्णभार आणोनियांकोरवेपुरा समुद्रप्रायभरियेले २६
आनेकराष्ट्रीचीसुवर्णे आणोनिखराष्ट्रीभरिलीधनें हें दे
खोनिधृतराष्ट्रमनें चिंताज्वरेंतापला २७ शुक्लपक्षपांड
२ वदरुा पावलिदेखोनिदाहिदीशा कौरवउत्साहचद्रप्रका न २
षा क्षयोजालाप्रभावं २८ हारेपुढारेंदिसेनिका केवेचला
गलामहाराणाचा निर्मुळकरीलक्षणायेका येथेअनुमानआसे
ना २९ औसेवीचारुनिमनिं खनिकरामंप्रधानगुणिं पर
मकुशळेचिकळाखाणिं पांचारिलाजवळिके ३० सदासाद
रकौरवहिती धृतराष्ट्राच्यानीकटवर्ती दीर्घदृष्टाब्राह्मण
वर्ती सयाप्रतिपावला ३१ आवलोकोनियायकांत धृतरा

॥ पुसेचिंतागस्त ह्मणेंराणीकाबुद्धीचंद तुजचियेकमिंमा=
नि ३२ पंडुकुमराचापुरुषार्थ वाढतादिसेअत्यद्भुत मत्पुत्राचा
मनोरथ पूढंनिर्फळदिसताहे ३३ ऐसियासीकरणेकाय तेमज
सागविचारसोये तुनेमिसीतेरोसाये कर्तव्यककरीनमी ३४
ऐसेकुरुराजसीरोमणि ह्मणताप्रधानबोलेवाणि त्याचीकु
ळताविचक्षणि नायककरावेपरिसीजे ३५ जोरखळाचाम २
नसिद्धांत दुर्जनासंप्रदायपंथ दुष्टाचारचीचोरहीत उपदे
शीतरायाचे ३६ श्रीनिवृत्तितत्त्वाचीभ्यांभरु दत्तात्रयजगद्गु
रु तयाचेनामेमुक्तेश्वरु काव्यबोलेभारार्थे ३७ इतिश्रीभा
रथेआदिपर्वणि अर्जुनदिग्वीयोनाम त्रयोत्रींशत्तिमोध्यायः
प्रसंग ३३ समाप्त श्रीरस्तु शुभमस्तु

आदिपर्व
प्रसंग ३३

प्रासोसवे ८ आपुलिये अंगनाराराणीपरा स्वतालक्ष्मी आपिघरा
जालासवेदराजेश्वरा केविनोंडेवो लोंवे ९ यालागीबुधीवंतचतुरा
याक्रैशाचाव्यपायचरा आंगानलागे तचपरीहरा क्रियातनिविवेकें
१० दुरदवडनसाविकता वित्ता राविअतिघ्वरला ईश्वीलाव्यथीव
धीधनयोसेपाविजे ११ पागीलागकाधपावयाप्रोपा यालागीम
गराजहेव्यापीधान दपेनेचं कोधंरिताहारीन मगतांधनचंद्र ९
मा १२ हे खोनिधर तेचे रुप लोकभंजनतिआपेव्याप यलकुरितान
लभेस्वलन नेहिसाधेस्वभावे १३ गुह्य आपुले गोप्य करेया पराचे
छिद्र अवलोकने तेचि निमित्य करुनि तपो मागअपायाचिंतावे १४
घाविमहाउ निमित्तधर्म शोधुन गाईपाडिजे धर्म आपुल्याअंगी
लपवीकुकर्म नेचि स्वदोषी साकीजे १५ शोधीतापरबुधीचागवो

श्रीगणेशायनमः॥ ॥रविपिकुळणे कौरवनृपति पांडववाढले सबळराजी
राज्यहनिंचे निघनघी पुत्रपडतिच्यापुढे १ ऐसीयेचितेचाजितृभनळहृद
यारणीलागलाप्रबळ तयापरीहरामे घजळ बुधीवंतमिघसे २ जेपेख
शंकाकल्मीमन तेहोयशयाचेजन्मस्थान परंतुधीवचेजाणा परिहार
तेकरावे ३ अमृतफळाचेझाड जवचरीवेहेंन निघेविंड तववरीवीजवल्ली
चामोड निर्मुळकरितीजाणते ४ युगांतिअपायलागेजेणे तयाचावि
चारआजिचिकरणे उपेक्षाकेलियाआपण घालकेलाच्यापुढा ५ वैरी
पोरव्याधवासान परीयालिजागि ऐसावधान काळसर्पकेहुताशन
वाढल्यासहसानावेर ६ कंठकुभेदलाच्यसनाचरणी गोमक्षीतीचा
लीकूपी कीनुखुपतानयनि स्वस्नकैसेबैसावे ७ पाहदृशेमारावाजी
पहिळघारघिडवृकेशस्त्र प्रबळ महामाजीलसवकाळ करकंको

कव्हों ने दिजे थापुळा भावो स्वपरि साधे तोउ पावो ना नाय सि साधावा
१६ कामिक बाळ वधुचे संधान नेसुन काम ना करी पुण तेचि विचारीपा
लो नि मन स्वकार्य बळे साधावे १७ घालो निध्यानि सीमा ळा नधूत निय
पा चाकूं टाळा राहाटि हाउनि लोकास कळा भय उपजा विध्यपार १८
तो चि संपति चास मुद्र येरान सो डि हरिद्र जे बा विचार हुदी चहूं
द्र स्थिकूर होते उहुळति १९ दयाध्याजे वे साधु रती बने नो चद निपडे
माती कवडि हि परीन लाभे हाति नळ भक्तचि रामेना २० घेईजे बहुता
चे मनोगत न परिक्षोप्यासि ना दिजे चित्त ईश्वर हिना लाध्याप्त विश्वा
सने नधरावा २१ व्यति थील्ल पोन को स्तुभ मावी भावे विश्वास ळा
बळी तेपो लोटोनि यान बी हरीकृती सर्व स्वे २२ श्री ब्रह्मचर्यं गिकारोनि
राषी मैथुन केले उरूप लिसी पुरुषवेष वन नापरसी ईदेळा विलोपरील
२३

पुढे ऐकसी नृपनाथा पुत्र मारविल मा ना कुंडले मागे नियायाची
रक्षाव याकारणे २४ म्हणो निरायास्वार्थविषर शुद्धन दिसेवुकणेग
ई ऐसे जाणो नियाहृदई आदरकोठेनधरावा २५ सकोगहेउनभाव
भजला गुरुप्रवेषे विशेषस्वामी तोचिमयहितै विता सर्वउपद्रचुकु
ती २६ माहानुभावगुरुमहंत ते पै हिमजा वेपरमित लोगम्हणोनि
श्रीशैल्यपर्वती कुवणाकुंगी पांपावे २७ विष्णु तिर्थम्हणोनि गंगा
स कुळकवण आशवेसांगा जीतुकाम्या कापटा कवेथांगा ती तुकेउ
चीतय्यसावे २८ पीतापुत्रअथवा बंधु आतुचे परिपावतिरवेढु। २
तयाचा नविचारि तावधु सर्वपरि करावा २९ पो टिरोगमारी
म्हणे अरण्यऔषधीवाचविगुणे आनाअपार ई पैवचने कोणे कैसी
कल्माचि ३० ज्याचेनिसायेई छी ताअपती चिजवविमानिजेआत

चपायचिंतितोपनाम निकटबैसोनयावा ३१ कायरीजसनामसे
तसाहिकानहतिवस्य अणोनिरक्षाचानिशेष संग्रहकेला पाहीजे ३२
क्षेत्रियालागीकंटकावन तस्करालागीपाहिजेस्वान शोधावयावाचु
चेसुन्य रवलदुर्जनरक्षाचे ३२ पाटासूपरीतिकाम करोनशकेआळीया
म यतिहस्तीवांजोनम स्वस्तहोघुसळावया ३४ सुवर्णलींगेगर्भघाही
हामरवसाकवणेयुक्ती कक्षावळिनेकबळहोती मानेळकवयाते ३५
जेजेकमीजिजेयुक्ती तेतेपेचियोजीबुद्धीवंत अन्यथानेकरयोव्यथजे
विघ्नतानाहिलीया ३६ हंतशोधावयाचिकाडी स्वगानुभ्रमणविभांडी
सपध्याळबीगारोडी तोआणिकानधरव ३७ तेविसाधनेस्वापसी
धी तरीनायकाविमाधुबुद्धी बळीष्टनिर्दयरासुबधी तोसंवादबसो
हे ३८ मुळखंडीआनलवर स्तंभपाडिलापडेघर बळभंगीमाव

सीजनर सुषकुशाय मारीजे ३९ सुखी नाडिजे सर्पदेखा दृष्टी नाडिजे द
ष्टिका रमि नाडि ताशासुचे सुख होय विन्मुख स्वभावे ४० शामद मदंड
भेद कार्यसाधी जे विचार विधे तो होय पवीषदशा बे जापाते हेजा
पासी ४१ राजा ह्मणे मित्रिया सुमती शत्रुजीनाव याच्या सुखी तुंवा
निरोपिल्या याचि ती मज मान त्या विशेष ४२ सातमस्तुत कुवपा भली
मागाऱ्या आणि कुउपेगा च्या तरी ते मज ऱ्या इपापिका बोली स्वी शारि नसर्व
पा ४३ खणि कुळपो कुमि निशं ता सकळ काही कुपीन ध्याना तेही आयो
निया चिन्ता या वरि ती वर्त वी ४४ कोण्हा येका वनात जबुक येक बुधी
वंत समागमी चौघे तेघे कवपा कवपा ऐकुणे ४५ पहिला व्याघ्र दुसरा र
क तीजा नकुळ चौथा मुषक मी त्र भावे येका येकु गौरविती बहुमान ४६
या प्रति श्रुंगाळ बोले वचन जुतनन रूणदृष्टा हरिण निससन्मुख चेरे

त्यावरि मन इछाकारमसावया ४७ हानथरवेचपळपणी निद्रित
असतायावेचरणी मुषकेक्केरांडु निद्रस्थानि पादहीनकुरावा ४८ याव
विपळोजानाबळी व्याघ्रेधरावाक्वेनळी मगबैसोनियेकमेळी मांस
भोजनसंपादु ४९ याचेमानुनिवचन मुषकेक्केरांडिलेचरण प्राण
भयेशक्तिहीन नडकुडनउगीला ५० पळुजानालवडसवडी व्याघ्र
झडपोनिपाडिलाबुडी गतःप्राणहेखोनियावडी पाचहिनेपेणि
झाले ५१ मुंगाबळप्पोनुल्मीसवळी स्नानेसारुनगंगाजळीसीघ्र
यावेनवतेस्पळी मीरक्षीनयेकुला ५२ उसीरनलावावाप्रोजना
अनुचिस्परक्षीपिसीतासना पशुपक्षीस्पर्षिनामना प्रशस्त
नवाटे अझहो ५३ तिहीमानोनिहीतार्थवचन नहिसगेलेमोघे
जन व्याघ्रेसारुनियास्नान येकुटपुढेपातला ५४ नवजेबुद्धव्याति

उठीला छत्रीमाचिने म्लानवदन देखोनि व्याघ्रवचन गौरवोनि
आदरे ५५ म्हणे सखा विचारसुरु अगाधबुधीचा सागरु अ
तिसंखेद चिंतातुरु कवणापथीं सांगपा ५६ श्वासटाकुनिजंबुक
म्हणे जळवो ते अपकीर्तीचे जीणे मुषकुबोलिला ने वचने दोषतें सेवा
खित ५७ म्हणे व्याघ्राचे जळो जाले बाहुबळे म्यारवेडिले तेभक्षुनि
देहव्यापुले वाचविन म्हण तसे ५८ जोडुनिया के आंगवने व्याघ्रसु ४
भक्षाचे पोषणे ऐसी याग्राव्हाचे लांछने पावजालासी सुनवी ५९
यालागी हे भक्षनरुचे मने निकेयाहुनि उपवासीमरणे निचसुखीची
हीनवचने कर्णी कोण्ही परिसावी ६० ऐकोनि व्याघ्रपीटीबोहे म्हणे
हे आमीषपावन काये सांगेसुचरवाये म्हणान लागेसवंधा ६१ आपु
ले निजिजपुत्र पापे मालस्वापदाचिकाने मुषकी ऐसीच संख्याते पाहु शशोकुंदुबे ६२

ऐसे बोलोनि विद्याभिमानी मगमं सातेयाउली प्रवेश गमाहावनी नपा
हतमाघारा ६३ व्याघ्र गेली याउपेक्षुन रक्षपालला करोनि स्नान शालील
या एकवचन हितार्थ मी त्रानवदावा ६४ बळि द्रकोप स्मान हेमले व्याघ्रासी
हेमक्षस्या पुढे रक्षावयामंजवळ निघहोनि निजाइपा ६५ आपुले स्त्री
आणि कुमर आपाव याघातसहर गेला असमाहाक्रुर तो येईल क्षणैक
६६ जो अनुमाय भक्षी लमासा ते तो मुकेल निजप्राणाते ऐसे घहोनि गेला
ते भंग कोणा करवेल ६७ यावरी जेमाने ल उचित ते वाकरावे येथे रक्षल्ये
लुपरम व्यास महाअनर्थ चुकविला ६८ तो हिंगे लान भक्षीत नवमुख रूपा
तला चरित यातेल्पे एक उद्याप नेकु काही बोलिला ६९ कुरंग मास द्रवे
कविष भक्षीना रोक्रूडा प्रापनाश व्यवहार आणि व्यसन स्वरस मुख कमांस
भक्षावे ७० जरि हे श्रायनं क्रियाकोपी तरि मी येकुला चिंघे रैतघ्वनी ॥

ऐसा कुमी चतुरस्या लंननी बुद्धी सांगे आम्हते ७१ ऐसे ऐकता भयाभीत
मुषक पळे वनात विवरी भवे शोनि लपुन प्रापाधाके दडाला ७२ यावरी निं
यमसाहानि संग बचुपातकाले पे मग जंबुक्रमणे लगबग स्वस्तनावेक
परियेसी ७३ अंग बळें जुसोनि समरी जिघमालनि भवंडिले दुरी तैसा
चतुही संग्राम करी मग सख्यो बळिया ७४ नकुळ माहापुरुषा मुषक व्याघ्र
ऐसा जींकीले तेपे मासी कोपादरा कायमि रवे संग्रामी ७५ आता कृष्णा
पातुले स्वइच्छा मसी या भक्षाते जो हालनि जे बुध्दाते तो हिगेला सहर
७६ यापरि दवडुनि सर्वाते केले तेथ्या मिषच्या पोते मग येकुला चि निर्भये
चिते भक्ष भक्षी स्वइच्छा ७७ नुवाकुलनि हेचि युक्ती शत्रुचे नाम पुसावे
होती सार्वभौम महासुख संपति निष्कंटक भोगावि ७८ बचनाक रुळ चटलाग
होटी प्रायानाशी रिघोन पोटी साधु तहाउनि कोकुराहाटी मैत्रे परनाश करायां ७९
बाह्य नहा रवविविरोध अंतरिनविसरिजे विषद्रावले गदकेशवाचध नविचारिता शत्रुचा
८०

५

न रुटे जळघट घेई जे शीरी ते चिवथावे बळिष्ट वैरी प्राव आपाय शीघ्रे वरी राको
निचुर्ण करावे ८१ सुख बोलिजे वाक्य मधुर हृदय करावे वज्रधार हा स्वदने उ
चितो चार समस्त मानशाचावे ८२ दुःख सुखी हावे विभागी ऐसे जाणिजे शास्त्र सुव
गी तेसिच अपाया चिउरगी माग कीजे रिघावया ८३ बळिष्ठ देखोनि कोनहोणे
लुब्ध मोहिजे द्रव्यदाने समाने सो स्पर्धा करणे प्रगट लोकानेणता ८४ सिंह का
व्याघ्र देखोनि दृष्टी खगे होतबसविमुष्टी रम्य वृक्षे देखोनि होटि पादरक्षावे
ईजे ८५ नेवि आपणाहुनि जेउणे याते पिडु न सर्वस्वेपणे तेथे कृतपोचे निपव
ने चितका याजे नेदी ८६ आपुल्या अपकाराचे घाये निसवाग विज्याचे हृदये
याचा यत्न करिता क्षय कैविपक्षय आपणा ८७ हाति गवसिले घालितो
तोडि नपवल्या कुसनि घोडि मध्यस्त हेड सोडोनि पाडी बनकरनि विफकाते
८८ दरिद्र कुष्ठाव आधी वचने शरणागतपणे निभावित कारया नोहि

शत्रुसोपि ताम्राचे सद्यप्राणे मुक्ती जे ८९ सबल्ग्रा चुसांपडिजेडाइ नवका
सिणावेकरि निपाई अक्रसउपेक्षी चीवाइ व्याघे निद्रिजे व्यांगाने ९० मुसल्वे हाउ
निर्व्यांगपतन करि बहुधान्याक्रज्ञान नेविघांकोनि त्योटांगण शत्रुकेदनि साधा
वे ९१ नमनि त्तविजेउनमांग मनेखट्टी जे व्यपाय व्यांग मस्तकरवाळुनिघाग
मृग विंधी पारधी ९२ सन्मुखवसरळ मृवाळव्याली सदावर्तणे धर्मपंथी पा
याळागोनि दुःखदेति केटकजे विजगाते ९३ नेविध्यांग क्रमानुनिउणे व्रा ६
त्रुमाध्य वाडधी बाणे अपायकरिता साधेखजैणे नेचिपुढा याेजीजे ९४
आमीष साधावयापाचे बाण संधान रवानहुतांचे स्वापदे साधीजे तिसा
यसे पारधीयेजयापरी ९५ नेविमारितानपव यली नरिनिजे स्मा गइला
विप्रनी फळ ना बुळभोजनपाणी विषप्रयोग करावा ९६ पणी जीकोनि
आणि जेहारी नियमागो विजेस्यो नरी जुंझामारविजे बहुनाकरी न्यायान्याय
नाविचारे ९७ सर्पासि नाही बळ हत्या व्याघ्रासि न लागे गोहत्या.

रा त्रु सि नाहीश्रास्तहत्या हानिर्धारिजातपा ९८ आ नासहस्राचेयेकगो
ही अपांडविक्ररोनिश्चसी पुत्रासहितराज्यपटी भोगभोगीचीरखाव ९९
जी नप्यसनाहिपांडव पुत्रासीनजीरेराणीव हेजायासिनस्चिजाणीव श्रेष्ट
असेमगमातु १०० पंडुपुत्राचासंमधु रवंडेखेनरिचरवंडेलरवेदु पुत्रपावति
लक्षस्याने दु येरविस्मयपावलको १ यापरिवोधुनिचसुधापति खपि
कोला स्वयरहोसति राजापडलाचिंनावति किंवारकाहीसुचेना २७
चोगज्यरेजाचकेरावो पुढेमांडिलानोचिप्रस्तावो यावरिवनेलिकधेचा
साचो भाविकभावेपरिसतु ३ इतिश्रीभारतआदिपर्वणी मुक्तेश्वराणी
रातारखु वर्पा अर्धचंद्रमासुधाकृपी जीवावेश्रवपायुपचकोरा ४
परे तु श्रीगुरुरूपचिपोर्णिमा फावतरिचलाहेउपमा येरीवक्तानाव्यर्थ
नयेकामा आत्मामुद्रचिचि १०५ इतिश्रीमहाभारतेआदिपर्वणी

खणकप्रकरण्यासंपुर्ण श्रीरामचंद्रार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥

श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री

२७

श्रीगणेशायनमः बळेआधीक भीमसेन॥ आस्त्रविद्या स्वेतवाहन॥ विवेकराज
नितीनीपुण॥ धर्मराजा सर्वथा॥१॥ ऐसे जाणोनी सकळेपुजा॥ म्हणती पुरातन पं
डुराजा॥ ज्येष्ठ याची ये आत्मजा॥ राज्यपदी आधीकार॥२॥ चक्षुहिन प्रज्ञाचक्षु
त्रिखंड्य ष्म स्वनेमे निरोपेक्षु॥ यालागी आमुचा राजा मुख्यु॥ युधीष्टीर निर्धारे॥३॥
सर्व हि मीळोन येकत्रित॥ राज्याभिषेक धर्मात्ते॥ भिष्म द्रोण रूपाच्यायीत्ते वि
चारणे लागेना॥४॥ सहस्र इछीजे मानसा॥ तेची वोउवले दैववसा॥ तरि त्ते नाये
नावे उंघैसा॥ म्हणे कोण सांगपा॥५॥ आता सौरयाची मात॥ मुरडुनसी प्रसांगी
डेमात॥ विलंबी घाली तामनोगत॥ काकश्रासी रसाते॥६॥ ऐसे ऐकोन दुर्योध
न॥ क्रोधे धडकला हुताशन॥ विदुर नसता आलीउद्दीघ्न॥ रायापासी पातला॥७॥
म्हणे पीतीया आनर्थ पाही॥ उदेला तो ऐकला काही॥ ये रुसणे कळलाना ही॥
ज्ञान करी स्ववाचे॥८॥ आंधळ दोष वाळुनी तुचे॥ गुणाग्री बांधुनी भीष्मा ते॥

पदां गुंथलो गेनी मात्ते ॥ येक रात बंधुसी ॥ ९ ॥ आंन्यज्य कोतीग धर्मानी ॥ जे जन्मला बि
त्रिचार धर्मी ॥ सा धर्मी त्ते राज्पल क्ष्मी ॥ धावयास र्वसीघ्र जाले ॥ १० ॥ पुरि राष्ट्रीप्रजा
लोक ॥ ब्रांह्मणादिक वर्णआनेक ॥ सेवक मसंधी सकळादीक ॥ ते चीमी ळणिमी
ळाले ॥ ११ ॥ हे चनीश्चय जाले जाण ॥ येया बोला नाही आनेक ॥ नि ष्ट भीक्षा व्याथ
वा मरण ॥ तुसी याभागा पातली ॥ १२ ॥ राजा ह्मणे ऐक व्याता ॥ पंडु मासा सोहोदर भ्रा
ता ॥ पुत्र त्या साची या गुणवंता ॥ केवी वो खटे ची तांचे ॥ १३ ॥ मंगळी चित्ता ची मानसे ॥
भिष्म द्रोणा वाटले कैसे ॥ नेमीले न होता मोउती मानसे ॥ तरि मग येलआसे ना ॥ १४ ॥
स्याचेनी सुख पावती सुखा ॥ स्याचेनी दुःख पावती दुःखा ॥ ऐसी सुची आहे छरे खा ॥
सांगे कोण मोउव ॥ १५ ॥ आगळे देखोनी पराचे ॥ मी ळणी मी काले लयाचे ॥ या वेगळा
प्रयत्न वाचे ॥ काय बोलु सांगपा ॥ १६ ॥ सुयोधन ह्मणे ऐक जनका ॥ तुछे दावया धर्मी दि
का ॥ आम वर्गाची आषरखा ॥ कळुन को मानसी ॥ १७ ॥ भिष्म येथे न घाली मन ॥ दोही पक्षी ॥ ११ ॥

त्यासीस मान॥ विदुर बोले धर्मवचन॥ परी तो त्याथें गुंतला॥ १८॥ आस्वथामा मामा ज्या
प्राण॥ जिकडे पुत्र तिकडे द्रोण॥ कृपाचार्य द्रोणाधीन॥ तिघे येक निर्धार॥ १९॥ मुख्य पां
डवांचा वैरी॥ कर्ण जाण पापाचारी॥ शकुनी सर्वी चीये परी॥ संधी पाहे खंडावया॥ २०॥
प्रजा सेवक द्रव्य दाने॥ वोळगती जैसी स्वाने॥ आतां सर्व सांडिला प्राण॥ ते वीजिताची करा
वी॥ २१॥ प्रस्तुत ऐकेयक शब्द॥ निकट्यास तायेक संमध॥ क्षण क्षणा उपजे खेद॥ मनो
भाग मानस॥ २२॥ देखोनी उत्कर्षाची राहाटी॥ विषाद वणवा धडके पोटी॥ धडके माझी आ
र्थकोटी॥ केवी धैर्य धरावे॥ २३॥ हे देवा वर्षकां तरी॥ राजध्वनी पासुनी दुरी॥ इतुके न भयाची
गळसरी॥ आधीं तुटली जाण पा॥ २४॥ बाहेर नवचे न्युन्यपुर्ण॥ विचारी संचरत्ता अंत्न॥
प्रजा प्रधान सेवक जन॥ निज मर्यादा वर्तती॥ २५॥ खंका आणी कंठकाते॥ दोन्हीच प्रकार
बोलीले जे थे॥ उपाय न तोडिजे मुखाते॥ का वर्तने दुरात्म्या॥ २६॥ ऐकोनी राजा आठवी
मने॥ रवणिक बोलीला ते वचन॥ तात्काळ पातला हे खुण॥ विलंब कांही न करीता॥ २७॥

मगम्हणे गा बुध्दी निपुणा ॥ हे ची मानले तुझीया मना ॥ सोमोपाचार बाह्य गमना ॥
करीतौ अैसे करावे ॥ २८ ॥ नंपे श्रेरी लेख्यास तामंत्री ॥ सुवार्तापरीसावी स्तोत्री ॥ आवलो
कीता सर्व धात्री ॥ स्थळ येकही दीसता हे ॥ २९ ॥ कनकरत्नांचे डोंगर ॥ दिव्यद्रुमाचे दिंबां ॥२॥
बर ॥ परीसता वापी सरोवर ॥ स्फटिकसा की बांधीले ॥ ३० ॥ होमशाळे देवतायेन ॥ वेद
॥२॥ सुघोष शास्त्रध्यायन ॥ छत्रागोर प्रया स्थान ॥ विश्राम करे शोभती ॥ ३१ ॥ फळे शाखा
सर्वधांन्य ॥ सर्वरसाचीरसपाने ॥ सर्वानंद भोगीजे मने ॥ स्वर्गातुल्य ते ग्राम ॥ ३२ ॥ वरु
णावत्तनामे नगर ॥ सुंदर मनारिक मनोहार ॥ उपमे तुळीता आमरपुर ॥ कीं रात्रे
त्फळ्यासारिखा ॥ ३३ ॥ राजा बोले मधुरवचनी ॥ धर्माभिमाने मीले मुनी ॥ तरी जा
उनी कौतुक नयनी ॥ आवलोकोनी येइजे ॥ ३४ ॥ सवे घेउनी बंधुमाता ॥ आ
रुढुनी कनकरथा ॥ छत्रछायत्तळी पंथा ॥ मोहोल्हासे लोटीजे ॥ ३५ ॥ विनोद
वापीका श्रृंगारवनी पुरीसदनीसीध्यासनी वञ्त्रभरणे भोजनवाणी सुख

भोगीजेमनल्सा ३६ मानेलतवकरीवासीजेवीरा पुढतीयेदजेहस्तनापुरा प्रशस्तवाठेलजरीवीचारा तरितैसेचवर्तीवे ३७ अैकोननंपाच्यागोष्टी सुजाणाज्ञानवलेपोटी ह्मणेनीरोपसीतेमुगुटी पुष्पआयेवंदुनी ३८ पिता गुरुतुदेवमोर्ती तुसीसेवाविष्णुभक्ती तुसीआज्ञाकोठीमोहोत्ती तुळीताविशे षआपोउ ३९ येचसमइगरीगमन ह्मणोनीचरणाकेलेनमन कोंतीसहीत पाचहिजन निघतेजालेतात्काळी ४० वंदीलभीष्मभारद्वाज विदुरआणि गौतमआत्मज गांधारीचेपदरज भाळीभावेचर्चीले ४१ चालीलेदेखोनी महाबळीदुर्योधनयेकास्थळी बैसोनपाचारिलेजवळी प्राणमीत्रआपुले ४२ शकुनीकर्णदुशासन चववथाआचार्यपुत्रजाण पाचहिजणीआपायेदान धर्मद्वेषकल्पीले ४३ पांडवहोमावेहुताषी निश्चयकरोनीनिजमानसी पु

रोचनपापारासी पाचारीले अव कीके ४४ तो दुरात्मा योवनज्ञाती धुर्योध
नेधरोनीहाती ह्मणे मीत्रा माझीये हाती विस्वासुख तुयेकु ४५ अैस्चर्यासी
श्रीथीतळ माझे ते तुझे सकळ मज समान जे भोग आचळ भोग वीन निर्धा
रे ४६ अैस्चर्य माझे तुझे जाले ते तेजे काही आरीश्ट आले ते पाहीजे निर्मळ
केले आप्तकार्य ह्मणोनी ४७ आज्ञा देउनी पंडुसुता राये धाडिले वरुणावता
तु वावळे घेनी दिव्यरथा पुढे गंतव्य करावे ४८ मिळुनी नगरवासी बहुस ॥३॥
न्माने नेइजे ज्ञासी वोपोनी संपती ज्यारासी भोग सुखे भुलवावे ४९
विलास दावोनी मानसा भंग पाडिजे मंत्र फासा प्राप्ती होती प्रकारु ऐसा
मी सांगेन सारीती ५० सहस्रसील्पीकारा हाती मंहेद्र सदना तुल्य गुंती आले
रचावी युक्ती चतुरा तेही आगम्य ५१ तैलगर्भ तरुच्या काष्टी थाठ बांधोनी भुत्तळ
वठी मेणसुत्री बांधाठी आवलंबो सुबध्ये ५२ वंषसल बसलं बगोठे दुरी

करोनआंतरगांठे आग्नीयंत्रओषधपीठे मुर्खमर्यादाभरवी ५३ औसीऔति
करोनीया भेउमुंजसनकाडिया वौशपात्री मर्दुनसेवीया मधुचीसारेलेपीजे ५४
राळकर्पुरगंधकतेल लाक्षासर्वीयेकमेळे कालवोनीकर्दमगोळे भीतीभागीनि
र्मीवे ५५ यावरी मृतीकेचेलेपा कीजेआयात ता बहुस्वल्प ससरंगीदावीवोपा
तैसीचीत्रेरेखावी ५६ चतुःशाळावरिउपरिका गोपुरश्रृंगीध्वजपताका भद्रपिठे
रंगभुमीका चैसासनीनिर्मीवे ५७ भरितघालोनीआस्तीचुर्ण भुमीकरावीसम
समान रमाणिकपाहाताभन कदाकाळीउठेना ५८ सर्वसंपत्तिभरोनीपुरत्त वस्ती
वोपीजे पंडुसुताते वर्षयेकपर्यंततेथे सुरवाउल्याविस्वासे ५९ संकेतकरोनी तेआ
वसरी पावकदिप्तीकीजेद्वारी आग्नीलागोनीमाळघरी औसेलोकीरूढवावे ६०
लीळतुल्यवर्ण्हीलागतादेखा येकसरेउठेभडका औसेयेगरहीयासुखा माजीवे
रीहोमावे ६१ कळोनेदीजेआपुल्यामना तेघेठाउकनपडेकवणा औसीयुक्तीवि

चक्षणा गुप्तकार्यसाधावे ६२ ऐसीदुर्योधनाचीवचने येरेसलीलीआंतःक
र्णे जेवीवमनहोतास्याने तेरचालुनीघरेज ६३ मांडवक्षापासुनीदेखा आकु
माळश्रवता मर्यादका मद्यपानीवाउवीमुखा धावोनीयालागवेगे ६४ शंखध्व
नीचासंतोष त्यातेफावलाफाल गुणमास कीबीभीत्सारीमामल्लाळदेष देवयो
गेलाघला ६५ तेवीसाधुचाउच्छेद करावयादुर्जेना आतीआनंद कुरंगसमुदा
ये देखोनीआनंद होवबांधीवधावया ६६ तेवीआवश्य म्हणोनीवचनी पुरोचन ॥४॥
निघालातेचीक्षणी राषभरत्तातेपिढोनी वरुणावत्तापावला ६७ येरीकडेपांडव
विर निघताकौरवाचाभार बोलवितपातले द्वार उलंघोनीनगराचे ६८ प्रजात्र
धानकरीतिरुदन निंदीतीभीष्मदुर्योधन म्हणतीमरमरहृदयमळीन धृत
राष्ट्रपापिष्ठा ६९ पुत्रलोभेराज्यस्वार्थी दुर्यदवडिलेपांडवाते आंम्हीजाउयां
सांगाते धनेयागुनी ७० धर्माविणआंधंनगरी कोणराहीलदुराचारी

सर्वप्रजासहपरीवारी पांडवापाठीचालील्या ७१ हस्तनापुरी पुत्रासहीत ध
तराष्ट्रआणीगंगासुत राज्यकरुआनंदभरीत आनंतकाळधर्मातमा ७२ वनवा
सीनिघताश्रीरामे प्रज्याचालील्यासमागमे कीमथुरेजातायादवोत्तम गोपी
जनजयापरि ७३ देखोनीपौरजाच्याप्रेमा आस्यांतस्नेहजाकळीधर्मा आवो
गुणीह्मणेवोतुह्मा चित्तमासेनवीसंबे ७४ राजाज्ञेनेवरुणावती कींचीत्काळ
करोनीवस्ती सीघ्रयेइनतुह्माप्रती हेनिश्चयेजाणपा ७५ आकुमाळविषम
तेचावात लागतामातेजाणवामात तात्काळयेउनी मनोरथ पुर्णकरीनतु
मचा ७६ यापरिराहावोनीसमस्ता धर्मवळंघलाविजयरथा कौरवह्मणती
विदुरआता आज्ञामागमाघारी ७७ शंकेलजाणवावया शब्दी विदुरपाहेयेकां
तसंधी भोवातिदुर्जनाचीमादी रक्षीतठलीतयोत ७८ बर्बरखोक्ष बर्बरदेसी
म्लेंछभाषाह्मणती त्यासी लेभाषेनचातुर्यरासी सुज्ञकरिधर्माते ७९

आज्ञाशब्धार्थसंकेतजाण तो प्राज्ञबोलतिशाहाणे पाचारी प्रतेवोळखीम
ने नितिशास्त्रसोज्वळ ८० लोहानव्हेपरीआतीतिक्ष्ण काळीजभेदुननिव
टिप्राण तेशास्त्रवोळखेसानव्हेमरण शत्रुपासावसर्वथा ८१ विवरगर्भआ
सताप्राणी वणवाआधवासुर्यकीर्णी दाहिलानवचेसुजाणी जाणीतलेपाही
जे ८२ मार्गनोळखेचक्षुहिन नकळेविषाकेयुक्तिकोण अधैर्यपुरषातेकल्याण न
भयलोकीआसेना ८३ सकामनेसाधे सीध्घी सुखनपावेआशातशाब्धी आ
धैर्यवंतऐस्वर्यपदी पावोनशोकेसर्वथा ८४ शत्रुसमंधीआसावधान आळ ॥९॥
स्यनिद्राआधैर्यपुर्ण तेजाणप्रयत्नकरोनी मरण निजपालविबोधीले ८५ आमीत्र
मुखीचाशब्धसोरस तो विषकमळाचासुवास आळीगणीमैदपाष आतुठकंटि
सीरकला ८६ आंतस्वरुपेकाळकुठ ग्रहस्थरुपेहव्यवाठ स्युनरुपेपापकपट
गुप्तरो तरजाणावे ८७ मनराखोनीसावधवृत्ती हितोपदेषधरणेचीत्ती आसीहि
ताचेगुणपथी नित्याभ्यासवर्तीजे ८८ आहारात्रआळणकरिता तोरात्रीहीनचुके

पंथा नक्षत्रज्ञानीयासर्वथा दिशाभुलीनभुले ८९ हृदैवतीलाभतांत तोपंच
प्राणासीवोदीत ज्ञातेआपुलागुह्यार्थ बाह्यप्रगठोनेदीते ९० ध्रुवमंडळघालोनीपा
ठी आगस्तीलक्षुनीयाद्रीष्टी दक्षणेभेदीताजगजेठी विजईजालाहनुमंत ९१ श्रेष्ठ
ज्ञाणतीश्रेष्ठगुण हृदैस्मरत्ताश्रीरघुचरण आपायकाळीसंकठहारण उपायस्वेआ
पैसा ९२ मानसधाडिजेरघुपासी काळछेदवीजे निजमानसी तेआरिष्टसंगोनी
आपैसी उपायेयेतीसमोर ९३ बुडताबुडउनशकेआप दंषकर्त्तेमित्रहोतिसर्प वि
षमेरतयाआमुप आंमृतजोउप्राशेन ९४ गहीधउकतानक्याग्नी चिवरीमार्गदेरे
मेदीनी षडेर्धीयेचक्रपाणी सैवरक्षीतातया ९५ येकुटवनामाजीपडता धैर्यदवउन
दवडिवेथा आपायेचीतीविष्णुभक्ता तोचीआधीविनोष ९६ रात्रीउमजेमार्गरेखा
जळजंघनीसापडे नौका आतुउत्ताराक्षसमुखा तेथेहिरक्षीश्रीविष्णु ९७ संकटिक्षमा
विष्णुस्मरण ह्यासीतात्काळगुरुदर्शन गुरुदर्शणेसमाधान आपदावोठेसंपदा ९८
संगोनीविघ्नाचाउमाळ विजयलक्ष्मीघालीमाळ पुढतीआत्मपदाजासोहळा

भगवद्भक्तीमानीती ९९ जाळीतानजळेदैत्यकुमर जाळीतानजळेहनुमंतवीर

गाइगोपाळचाभार जळताकोणेरक्षीला १०० तेवीस्मरण धरितापोटी जगीस्फु

रेलचतुर्थगोष्टी मधः श्रमव्यासतापोटी तापसतापव्यासेना १ ऐसेबोलोनी विदुर

सुमती ह्मणेधर्मासिदलेनीती कळलेकळले ह्मणोनीहाती येरचेरणवंदीले २ व्या

सोहराहाउनीसमस्ता पांडवचालीलेवनवासा आमार्गीव्यादरेवीचारीमाता

ज्येष्ठपुत्रसुजाणा ३ विदुरबोलीलासंकेतवचन दोघेपावलेतियेचिखुने तेहेंऐसेखु

सेवासुव्यामेन जाणीतलेपाहीजे ४ जननीलागीबोलीजेधर्मे विषाचीबाधाधा

लोनीभीमे भोगीलीव्यातांकौरवधामे आपायसर्वरचीयेले ५ याहापासावनिप

जेलआगी तेणघालीताप्राणांतव्यसनी रूपाकरोनीचक्रपाणि विवरोदरीर ॥६॥

क्षीले ६ वनोपवनीभोगीताक्लेश वर्षलोटतीद्वादश प्राप्तजालीयास्थानंददिवस

क्लेशसर्वहिनासती ७ होतीलसुहृदाचीयाभेटी विपुळलीबैसोनराज्यपटी विदु

रबोलीलायागोष्टी माझीआर्थव्यासाहे ८ आसासुस्थरक्रमोनीपथा पांडव

गेलेवरुणावता पुढे राजउतीवार्ता पौरज्ञातेजाणविले ९ रथीपंजरीआरु
रुढी वळंघोनीयाजनाच्याथाठी उपायानेघेउनीभेठी यातेज्ञालेआसं
ख्य १० सउचौरंगमाळीका मखरेतोरणेध्वजपताका पांडवागमन पतिलोका
परमाल्हादेंनसे ११ आष्टमीमाजीशनिरोहीणी शुभयोगमंगळदिनी
मंगळवाद्याचीयेध्वनी धर्मनगरीप्रवेश १२ जिर्णविशाळराजसदन श्रथ
मवोपिलेवस्तीस्थान नानाउपभोगसंपदाजाण घेउनीपुढाधावती १३
नियनेमीत्यधर्माचरण वेदशास्त्रपुराणश्रवण ब्राम्हणभोजनआनेक
दाने दिवसदिवसआगळी १४ बधुआणिमाताऋषीसहीत दसदिवस
लोटले तेथे पुढेवर्तलेविपरित्त तेतुपरियेसीनरेषा १५ नगराधीकारि
पुरोचन पापियसाआधीनधीन धर्मासीकरोनीयानीमन बहुहात्तीवि
नवीतु १६ श्रेष्टरायाचेवचन इंद्रभुवनासनसमान चीत्रविचीत्रराजस
दन धर्मालागीनिर्मावे १७ तेथकरोनीयावस्ती सेवाकरावीआहोरा
त्री जेइछामनोवृत्ती तेतेतात्काळनिवेदी १८ ऐसीराजाज्ञासमर्थ

कथील्याहुनी विशेषयेथ रचनाकेलीसे अद्भुत ते स्वामीनी पाहावी।
१९ राजाज्ञेने निर्मीले धाम राजाज्ञेने सुख विश्राम स्वामीनी केली
यासत्रम श्रवण होइल जनकाते २० मासीसार्थक करावीसेवा सं
तोष द्यावा नरस्वार्थीना आजी चामे होते योग बरवा गृहप्रवेशाकारण
२१ परीसोनी पुरोजनाचीवचन बंधुसहीत करुनंदन गृहप्रवेशावीचक्षण
आटवोनी विठुले २२ उपरिका मध्य गभीगार भीत्रशाळा बाह्यप्रकार
रचनादेखोनी यापामरनर सणतिधन्यकर्याची २३ सुंदर मणिक दिव्य ॥८७॥
मंदिर ऐसे बोलति नारिनर धर्मावेगळे गुह्य विचार आन कोणी जाणे
ना २४ डांभीक जनाचापसारा आदरु पजवि नारिनरा अंतरदोषा
चा धारा तो यक जाणे इश्वरु ॥२५॥ जेवी मेदाचा पवीत्राचार ॥ अगद दिसे आ
तीसुंदर ॥ का वेश्येचा मुखशृंगार ॥ भुली पाडिका मीका ॥२६॥ वचनागाची
कांडि गुळगुळी सर्पा आंगी चीमवाळी खदीरंगाराची सोज्वळी रत्नमाळा

आभासे २७ व्याघ्रदयासिळलोकी धेनुकुरवाळी निजनखी फणा

गीवाहोनीउदकी सर्पखळविंबेंडुका २८ सवचोराचीनिलोभसेवा जा

णातिविस्वासनुपजे जिवा ते वितगृहदेखोनीपांडवा गोउनवाठेमानसी २९

बोलतातकीपडेजना ऐसेदावोनीसंकेतजना ह्मणेउळसाभिमसेना गृह

द्रिष्टीलेखीजे ३० आपणाह्मणवीसी विचक्षणा तरियेथेअगठवि शा

हाणपणा निकेमानलेनिकेतना वसावया योग्यआमुते ३१ गृहकि

वागृहाचेमुख कक्षयकीवायकारक क्षमालयकी निजनिष्टंक येमाल

येहसांगपा ३२ भींतीसस्पर्शोनीयापाणी आव घ्राणकरीआपुल्याघ्रा

णी सुवाससुचनासांगमनी गृहवासकीकुवास ३३ गंधकवासतेल

घृत लाक्षासात्यालीसालमरित त्रिविधपिठिकामेणमीश्रीत कपु

रमेरंभरिलासे ३४ द्रव्यत्रयुक्तसांगतीनैनी वसतील तयात भक्षीलव

न्ही आगीयंत्ररचीयेले धरणी गृहिकाहेरेजाणपा ३५ विदुरकोलीला सावुकी

तात्काळपातल्याप्रचीती भीम म्हणे सर्वज्ञ सुमति विनंति ऐक समर्था ३६
न येऊं आदिसे जरि ख्यार्थी तरि आगत्य काय बसावयायेथे पुर्वि वास्तव्य के
ले येथे तेचीग्रहि वसाव १२७ धर्म म्हणे हे नव्हे युक्ती आम्ही नेणती सर्वार्थी
ऐसे मानिल वैरियाचे चीत्ती तेच येतार्थी दावणे ३८ कुडामंत्र केला वधाव
या तो सुचला पंउत नया ऐसे जाणला माहाव्यापाय तात्काळीक कराति ॥८॥
ले ३९ फावेल त्याच्या करातिल घात येकाज्या म्हंस सकळहि म्हंस याला
गी सांगेन तो सी घ्यांत सर्वहि तुम्ही स्वीकारा ४० आग्नीपासाव ग्रही
मरण ऐसा निश्चय मानोनी पुर्ण आहोरात्रीस सावधान होवोनी येथेच व
सावे ४१ पुरोचनास करी विश्वास विषेष दावणे दिवस दिवस तयाचा
कापव्य येलेश नेणे ऐसी दावणे ४२ घेउनी भोळीपणाची बुथी आपण
रक्षीजे सावधवृत्ती वैरीसी तरावे सुमती बुधीबळे आपुलीया ४३ विवर
धाराकरोनी वाट संखी पुरोचनास गाठ म्हालावोन हव्यवाट साहिजणे निघावे ४४

विस्वरसाधुरुषेस्वरा भिष्मद्रोणादी थोर थोरा कौरवाज्याच्यानाचारा उपचउद्रशीदा
वणे ४५ दुष्टदुरात्मेविस्वासघाति धृतराष्ट्रपापमोर्ती अैसीसकळाची प्रचीती
मानेनैसेकरावे ४६ साद्यआसत्ताश्रीरुक्मसासी आसलीयासाधुजनी साली
कावाडेतिकल्पना ते निश्चयेजाणया ४७ अैसेवदोनीपांडवाधीष पुरोचनेसीआ
तीविस्वास दाउनीयाग्रहप्रवेश करीतेजालेसंतोषे ४८ वेदवीधीदशायुक्त
घृतसर्परापायसंयुक्त शेवीताभोजनीजालेतृप्त भ्रमण ती निर्विघ्नराजया ४९
धेनुवस्त्रेद्रव्यदक्षणा इछेनदेता बहुब्राह्मणा तोषलेदेतीआसीर्वचन रिपुक्ष
यसुम्हणोनी ५० करोनीपारधीचिमीस बनोउपवनी त्लोढती दिवस रात्रीसा
वधपाचहिपुरुष हारीकीर्तनीजागती ५१ वर्षपरियंतअैसीयारिती जाणुनि
गृहिकेलीवस्ती पुढावर्तलेतेनंपती जन्मेजयापरियेसी १५२ ईतिश्रीभारतआ
दीपर्वणी सभाग्येश्रोती यातिर्थपर्वणी प्रयोजी मुक्तेस्वराचीवाणी मनीशुश्रा
त व्हावेया १५३ ईतिश्रीमन्महाभारतआदिपर्वणी जानुष्यग्रहप्रवेशनोन्नाम

पंचत्रिंशत्तीमोध्यायः॥ समाप्त श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ७॥ ७॥ ७॥

॥१९॥

आदिप०

आ॥ ३५

१०